Kronika II.

obec Kralice

Kronikáři:

Stanislav Černý, řídící učitel
události ve II. svět. válce

Miroslav Pavlíček, učitel - od r. 1962

Kronika

kniha 2. od roku 1937

obec Kralice n. Oslavou, okres Třebíč

RADA MÍSTNÍHO NÁRODNÍHO VÝBORU
okres Třebíč
KRALICE

předseda

Miroslav Pavelčík
kronikář od roku 1962

Kronika má 400 stran.

K r o n i k a II.

Obsah

Úvod kronikáře - Stanislav Černý 3
Události v II. svštové válce 5
Události na sklonku II. svět. války 7
Kapitulace fašistického Německa 10
Úvod kronikáře - Miroslav Pavlíček 13
Revoluční MNV 14
Zprávy o konci války - Národní výbor v osvobozené vlasti 15
Komise MNV 16
Volby v roce 1946 17
Národní spolehlivost - Volby 1948 19
Volby 1950, o -Okres Velká Bíteš - Nový předseda 20
Volby 1954 22
Volby 1957 24
Volby 1960 26
Akční výbor NF 28
Škola a vyučování 30
Úsilí o novou školu 43
Kino v Kralicích 46
Němci v Kralicích 48
Němečtí vojáci v Kralicích 49
Osídlení pohraničí - Akční výbor NF 50
Zbudování pomníku padlých a zemřelých ve válkách 51
Zřízení místního rozhlasu 53
Zdravotní středisko 54
Poštovní úřad 55
Živnosti a řemesla 57
Archeologický průzkum 62
Oprava kostela 65
Vzácné návštěvy v Kralicích - Obecní matrika 72
Sňatky 73
Vítání občánků 74
Narození, úmrtí, sňatky od roku 1938 75
Nové domy 1946 - Závod míru přes Kralice 76
Celostátní spartakiáda - Vyznamenaní horníci 77
Výstava budování naší obce 1960 - Zemědělství do r.1949 78
Založení JZD 80
Družstevní prádelna 82
Tech. hosp. úprava půdy 83
Přechod na III. typ hospodaření JZD 85
Sloučení JZD Kralice - Lhotice 90
Odměny funkcionářů JZD 93
Osevní plocha 1963 - Družstevníci 94 95
Přehled hospodaření JZD 96
Tělovýchovná jednota Sokol 99

Rok 1964

Přehled počasí 1 03
Přehled hospodaření v JZD 104
Volby v roce 1964 107
Sloučení obcí Kralice - Lhotice 111
Archeologický průzkum tvrze 113
Škola a vyučování 114
Sbor pro občanské záležitosti 115
Vítání občánků 117
Sňatky , úmrtí - TJ Sokol 118
Oslavy a slavnosti 119

Rok 1965
Počasí 123
Hospodaření v JZD 124
Škola a vyučování 126
Narození, sňatek, úmrtí - Ochotnické divadlo 127
Oslava 20. výročí osvobození ČSR 128
20 let budování v naší obci 129
Veřejné cvičení Sokola 130
Vzpomínka na tvrzi - Zubní oddělení v Kralicích 131
Důchodci v Kralicích - Veřejně prospěšná práce 132
Stavba nové muzejní budovy 133
Dobrovolné organizace v Kralicích 134
Včelaři 135
Novostavby v letech 1951 - 1962 136
Rok 1966
Počasí 137
Hospodaření v JZD 138
Škola a učitelé 141
Sbor pro občanské záležitosti 142
Místní lidová knihovna 143
Oslavy v roce 1966 144
Významné osoby v Kralicích 145
Práce v Sokole 146
Životní úroveň obyvatelstva 147
Majitelé automobilů 148
Rok 1967
Počasí 149
Škola a učitelé 150
Stavba nové muzejní budovy 151
Vzácná návštěva v Kralicích 153
Smutná událost - smrt Cyrila Peťi 157
Neštěstí na nádraží - Politické strany 159
Programový plán 1964 - 1968 160
Volné soboty - Výstavba bytů 163
Občanské průkazy mladým - Staří občané 164
Počet obyvatel 166
Činnost v Sokole - Oslavy 167
Hospodaření v JZD 169
Rok 1968
Počasí 175
Škola a učitelé 176
Pohyb obyvatelstva 178
Domovopis 181
Knihovna MNV - Tělovýchovná akademie Sokola 185
Události v srpnu 1968 186
Volby 1968 - 28. říjen 1968 188
Ceny hlavních potravin 190
Vlakové spojení do Brna a do Jihlavy 193
Telefon 194
Hospodaření v JZD 195
Rok 1969
Počasí 199
Škola, učitelé, studenti 200
Pohyb obyvatelstva 201
Nejstarší občané 203
Památník Bible kralické 204
Nutria - Úprava obce - Dárci krve 211
Výstavba obytných domů - Nové auto požárníků 212
Hospodaření v JZD 213

Rok 1970
Počasí 215
Škola a učitelé 217
Najstarší obyvatelé 218
Pohyb obyvatelstva 219
Výstava Komenský a Tiskárna - Sověti v Kralicích 222
Návštěva z Holandska a Polska - Oslavy 223
Den vítězství 224
Nová domovní čísla 225
Obecní knihovna 226
Mládežnická organizace - Budování v obci 227
Sčítání lidu 228
Samoobsluha Jednoty 230
Zdravotní středisko - Holičství -Zlepšení obce 231
Sport v Kralicích 232
Hospodaření v JZD 233
Rok 1971
Počasí 237
Škola a učitelé - Historie kralické školy 239
Učitelé v Kralicích 244
Oslavy 253
Volby do zastupitelských sborů 254
Obecní knihovna 258
Muzeum - Budovatelské akce v obci 259
Programový plán 261
Volby - Brigádnické práce 262
Bytové jednotky - Svaz ČSP 263
Pohyb obyvatelstva 264
Branci - Dárci krve 266
Rok 1972
Počasí 267
Škola a učitelé 269
Udržování starých zvyků 271
Rozpočet MNV 278
Pohyb obyvatelstva 280
Programový plán MNV 282
Hospodaření v JZD 283
Názvy tratí 287
Miloš Krejčí - sportovec 289
Rok 1973
Počasí 291
Škola a učitelé 293
Den učitelů - Pohyb obyvatelstva 294
Nová domovní čísla 298
Sčítání obyvatelstva 1970 299
Investiční práce v akci Z 306
Obecní knihovna - Veřejné studny 307
Oprava obřadním síně MNV 309
Oslava 25.února - Taneční soubor Kralic v Třebíči 310
Kompresní stanice plynovodu 311
Hospodaření v JZD 312
Tělovýchova a sport 313
Alois Krčál sportovec 315
Rok 1974
Počasí 317
Škola a učitelé 320
Tělovýchova a sport 321
Běh osvobození 323
Slavnost výročí založení JZD 326
Pohyb obyvatelstva 327

Bytová výstavba 331
Generální oprava sokolovny 332
Nová obřadní smuteční síň 334
Akce pro zvelebení obce 335
Sociální zabežpečení našich občanů - Komsomolci 336
Výstava ovoce a zeleniny 337
Hospodaření v JZD slučování Kralice - Březník 338
Rok 1975
Počasí 343
Škola a učitelé - Tělovýchova v Kralicích 346
Nadějný sportovec Alois Krčál - Běh osvobození 348
Pohyb obyvatelstva 351
Občanské průkazy 356
Májové oslavy 357
Generální oprava a přístavby sokolovny 362
Pohotovostní bytové jednotky - Vodní dílo Dalešice 363
Spojení z Kralic vlakem a autobusem 364
Práce v Kralicích - Soc. podpory starším občanům 366
Smrtelný úraz na rozcestí K. Staněk 367
Pitná voda 368
Propan - butan 369
Martinské hody 370
Pohostinství v Kralicích - Památník tisků 371
Hospodaření v JZD 372
Rok 1976
Počasí 377
Škola a učitelé - Pohyb obyvatelstva 381
Nejstarší občané 387
Volby 1976 388
Májové oslavy 393
Běh osvobození 394
Úspěšní sportovci 396
Důchodci v Kralicích 397
MUDr. František Oliva zemřel 398
Jednota - nový vedoucí 399
Pohostinství 400

Úvod kronikáře.

Pamětní kniha obce Kralic byla založena kronikářem, řídícím učitelem zdejší národní školy Alfredem Nevrtalem, dne 1. ledna 1924, který ji vzorně vedl, až do svého odchodu na trvalý odpočinek, to jest, do 1. září 1931, tedy plných sedm let.

Od roku 1932 do roku 1936 vedl obecní kroniku řídící učitel František Janáček.

Po smrti řídícího učitele Františka Janáčka zaznamenal události v letech 1937 a 1938 učitel zdejší školy Stanislav Černý. Záznamem o neštastných událostech v říjnu 1938, kdy Československá republika se podřídila rozhodnutí o odstoupení sudetských částí naší vlasti, končí kronikářská činnost v naší obci vůbec.

Ve druhé světové válce musela i obec Kralice, tak jako všechny obce třebíčského okresu, odevzdat kroniku na okresní úřad v Třebíči a vedení jakékoliv kroniky bylo úředně zakázáno. Zabavená kronika byla obci vrácena, až po skončení války v roce 1945, po osvobození naší vlasti sovětskou armádou.

Ale ani po roce 1945 nebyla vedení kroniky věnována pozornost. Snad se to dá zdůvodnit tím, že naše obec se probouzela po ranách, způsobených válkou, znovu k životu a musela řešiti důležité problémy politické a hospodářské a plniti nejhlavnější úkoly, k zabezpečení životní úrovně každého z nás.

Teprve na jaře, roku 1957, před volbami do místních národních výborů, byl řídící učitel zdejší školy Stanislav Černý, požádán zástupci MNV, aby pokračoval ve vedení obecní kroniky. Převzal na sebe úkol nemalý. Zachycení událostí od roku 1939 do dneška, kdy kronikář musí při zápisech spoléhati jen na svou paměť, či na kusé osobní záznamy nebo na připomínky kralických občanů, může vésti ke zkreslení některých událostí.

Přes tyto obtíže, povede kronikář záznamy tak, aby byly zachyceny věrohodně, objektivně, bez osobního zaujetí a zcela odpovědně. V bezradnosti se bude radit s občany, kteří jsou ustanoveni jako pomocníci kronikáře, bude se radit také s místním národním výborem a místním výborem vesnické organizace Komunistické strany Československa.

Vylíčení obrazu života obce je obtížné a je téměř nemožné, aby se kronikář vyvaroval naprosto chyb.

Než bude moci kronikář dodržovati určité schema zápisů za běžný rok, budiž mu dovoleno, aby záznamy za uplynulá léta, to jest od roku 1939 do dneška uspořádal tak, aby v zápise byly nejprve krátce vylíčeny dějinné události světové, doba okupace a její následky a dále události po našem osvobození.

K dějinným událostem bude kronikář připojovati záznamy vztahující se k životu naší obce. Posilou a povzbuzením pro kronikáře může být jedno: každý zápis je přece jen lepší než vůbec žádný zápis. A každý otevřený a s hlediska současnosti pravdivý zápis je cenný i pro budoucnost. Je jen zapotřebí psát poctivě, otevřeně a pravdivě.

Poměry a události ve druhé světové válce ve zdejší obci.

Také pro naši obec znamenala mnichovská zrada na podzim 1938 konec svobody a začátek utrpení. Všechny události světové se obrážely v poměrech naší okleštěné vlasti a také v naší obci. Když 14. března 1939 provedli němečtí fašisté úplnou okupaci našich zemí a zřídili, tak zvaný, Protektorát Böhmen und Mähren, zhoršily se u nás poměry nejen po stránce hospodářské, ale i politické. První němečtí vojáci se objevili v naší obci, za krajně nepříznivého počasí 14. března 1939 v odpoledních hodinách. Přijeli na motocyklech po silnici od Rapotic. Naší obcí pouze projeli. Za nimi se později objevila německá náklaďáky auta a tanky. Lidé vytíkali z domů a pozorovali co se děje. Nechyběly ani tiché poznámky, že s takovou výzbrojí jakou Němci mají, válku nevyhrají. Krátce po okupaci Československa se rozjeli němečtí ordnéři po obcích, aby zahájili svoji činnost. Také v naší obci se objevili a rozvěšovali na elektrické sloupy německé tabulky s nápisy „Rechts fahren". Úřadům a školám bylo nařízeno, aby ihned z místností odstranily všechny obrazy a podobizny, které by připomínaly Československou republiku před mnichovskou zradou. První protektor Neurath vydal nařízení, aby všechny veřejné nápisy byly upraveny na dvojjazyčné. A tak před nápisem „Obecní úřad" se objevil nápis „Gemeindeamt", před nápisem „Škola" - „Schule" at.d. Vůdce německých fašistů Adolf Hitler potřeboval klidné a poslušné zázemí a proto fašisté rozhodili po naší vlasti co největší síť tajné policie a konfidentů. Gestapo bylo postrachem všech poctivých občanů, kteří však nezradili své přesvědčení. Za celou válku se v naší obci neobjevil případ udání a také nikdo z našich občanů nebyl zastřelen. Je to důkaz, že si občané vzájemně důvěřovali a byli jednotni v odporu proti fašismu. Válka sebou nesla všechna hospodářská opatření, jako první světová válka. Bylo zavedeno řízené hospodářství. Občané, kteří neměli pozemky, dostávali potravinové lístky na mouku, na cukr, na maso a tuky, na brambory a na některé druhy pozivatin. Zemědělci byli tak zvanými samozásobiteli a pobírali lístky na cukr a na pozivatiny, které si nemohli sami vyrobit. Byly zaveděny také šatenky a lístky na boty. Textilie nebyly volné a občané si museli na obecním úřadě vyzvednout zvláštní povolení k nákupu.

Zemědělci odváděli povinné dodávky obilovin a masa. Z domácí porážky odevzdávali 5 až 7 kg sádla. Volné porážky prasat nebyly dovoleny. Tak zvané „černé porážky" trestaly německé úřady velmi přísně. Zemědělec, teprve po odevzdání předepsané dodávky obilí, směl na zvláštní povolení od obecního úřadu, část obilí semleti.

Úřadování bylo ztíženo tím, že na obecní úřad, na železniční stanici i na školu přicházely německy psané přípisy, na které muselo býti odpovídáno německy. Ve škole byla zavedena povinná němčina a na vyučování dohlíželi vedle českých inspektorů, také inspektoři němečtí. Kultura na vesnici velmi upadala. O uspořádání jakýchkoliv kulturních podniků se muselo na „Bezirksamtu" v Příbři žádat o zvláštní povolení. Teprve po důkladném prozkoumání, když bylo shledáno, že v připravované akci není nic protiněmeckého a nic, co by mohlo příliš probudit v posluchačích vlastenecké cítění, byl podnik povolen. Zvláštní zmínku z doby naší poroby zasluhují dva význačné podniky. Ve chvílích, kdy po okupaci našich zemí se vrhli němečtí fašisté na Polsko, které během několika dnů rozdrtili, konala se v kralické sokolovně oslava národní písně, spojená s veselicí. Celá sokolovna byla vyzdobena obrazy podle motivů a ilustrací našeho českého malíře Mikuláše Alše, které ve velkých formátech provedl řid. učitel Stan. Černý. V čele sokolovny byl rozměrný obraz, vyjadřující svým námětem pevné přesvědčení, že náš národ bude opět svoboden. Účastníci proměnili své národní uvědomění v radostnou manifestaci. Další významnou akcí v Kralicích byla výstava „Bible a český národ" v sokolovně od 11. do 18. srpna 1940 pod záštitou národní rady české. Navštívilo ji několik set občanů nejen místních, ale i z okolí.

Události na sklonku druhé světové války r. 1945 a ve dnech našeho osvobození.

Jistě bude naše příští generace, které budou čísti tuto kroniku zajímat, jak vypadal život v naší obci v posledních dnech druhé světové války, ve dnech, kdy náš národ už s určitostí věděl, že brzy přijde den našeho osvobození.

V noci na středu 11. dubna 1945 poškodili partyzáni železniční most, vedoucí přes údolí mezi Rapoticemi a Kralicemi. Od toho dne byla železniční doprava mezi Brnem a Jihlavou částečně narušena. Cestující byli nuceni i se zavazadly přecházet od železničního mostu na kralické nádraží. Rovněž cestující přijíždějící od Jihlavy, nastupovali do vlaku na Brno, až za železničním mostem.

Ve zdejší škole se naposledy vyučovalo v sobotu 14. dubna 1945, protože okresní úřad v Třebíči nařídil, aby byla škola připravena pro ubytování německého vojska. Do tříd byla přivezena sláma.

V neděli 15. dubna 1945 ráno se konaly v Náměšti nad Oslavou odvody koní. Odvody nebyly dokončeny neboť partyzáni zahájili střelbu na německé vojáky a tak rozprášili i odvodní komis. Střelbu bylo slyšet až do Kralic a kulky dopadaly až do některých domů u kralického nádraží. Zmatku využili rolníci, kteří ihned odjeli s koňmi domů. Téhož dne projížděli Kralicemi slovenští vojáci od Rapotic k Náměšti. Někteří z nich se zastavili ve zdejším kostele na mši.

V pondělí 16. dubna 1945 přijela do Kralic první autokolona německých vojáků. Byli ubytováni ve škole i privátně po domech. Zůstali zde ještě 17. dubna.

Ve středu 18. dubna 1945 nastal silný odsun fašistických vojsk od Brna a od Mohelna přes Kralice, směrem na Velkou Bíteš. Odsun trval celý den. Odpoledne, asi po páté hodině, nastala mezi Němci a partyzány přestřelka. Němečtí vojáci zaujali ihned palebné postavení směrem na les Habřinu neboť odtud střílели partyzáni. Během přestřelky byl nešťastnou náhodou zastřelen mladý Strašák z Hlubokého, který ve chvíli přestřelky vyšel z Habřiny naproti svému otci, který v Kralicích pracoval. Padl na svahu na Horkách poblíž obecního lomu.

Jeho tělo bylo později uloženo v márnici místního hřbitova a v sobotu 21. dubna 1945 odpoledne pochováno na zdejším hřbitově za účasti občanů z Kralic a z Hlubokého. 18. dubna, tedy v den přestřelky, spalo už většina kralických občanů ve sklepech. Vojsko během večera z obce odejelo.

V obci nastal klid, až odpoledne 19. dubna 1945 nastala panika. Do Kralic došla, ničím nepodložená zpráva, že SSmani zatýkají muže. Mnoho mladých i starých mužů utíkalo do lesů, ale brzy se vrátili, protože zpráva nebyla pravdivá. Klid, který nastal 19. dubna, trval až do 23. dubna 1945.

V pondělí 23. dubna 1945 po obědě, nastal po silnici od Náměště 4 osl. silný přísun německých vojsk. Přijela větší část pancéřové divise. Přísun trval celé odpoledne a večer. Stanky přijely i vojenské kuchyně a dílny. Vojsko bylo rozmístěno všude, kde se dalo. Klid nenastal ani večer. Za tmy přiletělo nad Kralice sovětské letadlo, které svrhlo u Palových 3 bomby. Palův domek byl pobořen, okna a střecha rozbita. Také Nekudův a Minaříkův domek a několik domků na Pecerově poničilo účinek bomb, poškozením omítky a oken. Naštěstí nikdo nepřišel o život, ani nebyl zraněn. Bomby dopadly totiž na louku do měkkého terénu a jejich účinek nebyl takový, jaký by jistě byl za jiných okolností. Lidé se toho večera opět odstěhovali do sklepů nebo do krytů, které si sami upravili. Mnoho občanů se skrývalo ve velkém sklepení pod domkem občana Augustina Adama č. 24, na bývalém tvrzišti.

Ve středu 25. dubna 1945 byla naše obec celé dopoledne znepokojována letadly. Odpoledne několik ruských letadel shodilo bomby na vedlejší obec Březník. Detonace byly tak silné, že i v Kralicích se četní občané uchylovali do krytů. Po náletu vyhořel v Březníku Jarolímův mlýn, jeden chlapec byl při náletu zabit a několik lidí zraněno.

Ve čtvrtek 26. dubna 1945 už od rána bylo slyšet od Brna hukot letadel a hřmění děl. Toho dne Rudá armáda dobyla Brna.

V pátek 27. dubna 1945 se objevila občas letadla, zejména odpoledne bylo viděti směrem nad Velkou Bíteš množství letadel. Rudá zář večer nasvědčovala, že někde hoří.

V sobotu 28. dubna k večeru bylo slyšet už dosti blízko dělostřelbu a bylo možno pozorovat na obloze rakety.

Neděle 29. dubna byla klidná. Byl krásný slunný den. Střelba umlkla.

V pondělí 30. dubna před polednem dal místní velitel německé posádky Bensch vyvěsit ve zdejší obci vyhlášky o stanném právu. Obyvatelstvo bylo o vyhlášení stanného práva uvědoměno také obecním bubnem. Občané směli od chvíle vyhlášení opustit obec jen na zvláštní propustku vydanou obecním úřadem a podepsánou velitelem posádky.

V úterý 1. května bylo slyšet občas výstřely z děl. Přivezli první mrtvé Němce z fronty. Jak podivný to byl 1. máj! Svoboda už téměř za dveřmi a přece ještě nebylo utrpení konec.

Ve středu 2. května se rozšířila po Kralicích zpráva, že vůdce Velkoněmecké říše Adolf Hitler je mrtev. Každý z nás cítil, že den odplaty se blíží a proto občané přijali Hitlerovu smrt se zadostiučiněním. Protože bylo stanné právo, nemohli lidé veřejně projevit radost z blížícího se konce války a tak se dorozumívali pouze úsměvy a očima. Toho dne bylo pod mrakem a chladno. Přes den občas přestřelky a v noci se ozývalo silné hřmění děl z fronty. Toho dne bylo z fronty přivezeno 6 mrtvých německých vojáků, kteří byli pochováni na místním hřbitově. Hroby byly označeny dřevěnými kříži se jmény padlých. V noci byl slyšet zpěv německých vojáků zdejší posádky. Byli zřejmě opilí a zpívali asi ze zoufalství, protože už věděli, že se blíží konec slávy fašismu.

Ve čtvrtek 3. května došla zpráva nejradostnější. Rudá armáda dobyla Berlín. Berlín padl a vojska v Italii se vzdala. Praha byla prohlášena za lazaretní město. Toho dne bylo velmi ošklivé počasí. Pršelo, padal mrk a bylo chladno, nikoliv však v srdcích našich občanů.

V pátek 4. května přicházejí první zprávy o nepokojích v Praze. Je to začátek pražského povstání.

V sobotu 5. května vydal místní velitel posádky zákaz zdržování obyvatel na ulicích po šesté hodině odpolední. Zdejší občané tento zákaz přísně dodržovali, neboť si byli vědomi těžkých následků. Němci už věděli, že válku prohráli, ale jejich surovost se v posledních dnech ještě stupňovala. Toho dne o půl jedné v noci zatkli řídícího učitele Stanislava Černého, který byl současně starostou obce, dále zatkli učitele Jana Kachlíka, který bydlel s manželkou a dítětem u Antonína Peti a zajistili také praporčíka Josefa Jaška na Horňáck. Noc byla černá, chladná deštivá. Zatčení byli považováni za rukojmí. Dovedli je do domu Kristofa Konopíka (nyní domek Antonína Hájka). Domek

stojí u státní silnice v místech, kde odbočuje silnice ke Lhotici. Tam už bylo internováno několik starostů z okolních obcí na př. Kratochvíl ze Lhotic, Kopečný z Otradic, Kopuletý z Březníka a starosta z Kuroslep. V neděli 6. května byli všichni internovaní převedeni do jirchárny k Vybíralům a ubytováni v jedné místnosti. Tam byli drženi, až do jedné hodiny v noci z osmého na devátý květen. Domů se vrátili 9. května v časných ranních hodinách. To už byli Němci zcela ze zdejší obce vystěhováni.

Kapitulace fašistického Německa a osvobození naší vlasti slavnou Sovětskou armádou. – Naše obec v den osvobození 9. května a v dalších dnech.

Zpráva o pádu fašistického Německa se rychle rozlétla i v naší obci. Časně ráno 9. května, za slunného a teplého dne připochodovaly po silnici od Rapotic první jednotky našich osvoboditelů a v zápětí za nimi, až do pozdních odpoledních hodin se valily další proudy pěchoty, vojenských automobilů, děl, tanků i povozů tažených koňmi. Jiný proud sovětských vojáků se vinul z údolí Chvojnice, kolem pokolovny přes pole k Náměšti n/Osl. V naší obci nebylo jediného občana, který by nestál u silnice, kudy sovětská armáda pochodovala nebo projížděla. Ve všech tvářích byl úměv, radost a v očích slzy z nadšení, které občané projevovali máváním, voláním a hážením květů šeříků, kterého bylo toho jara neobyčejně mnoho. Sovětští vojáci opětovali pozdravy voláním a máváním čepicemi i přesto, že na nich byla vidět únava po vyčerpávajících bojích. Nadšení zdejších občanů vyvrcholilo, když dlouhý průvod sovětské armády uzavíraly naše jednotky Československé armády, které vznikly v SSSR a bojovaly po boku Rudé armády. Nad naší obcí zakroužilo občas letadlo s rudou hvězdou na křídlech, což znamenalo, že i vzdušný prostor je očištěn od nepřítele.

Část občanů uposlechla hned ráno výzvy velitelů sovětských oddílů a dostavila se s krompáči, lopatami i jiným nářadím k opravě silničního mostu u Tomanových, který dne 8. května k večeru vyhodili Němci sami do povětří. Most se spravoval ovšem jen provizorně a většina sovětské armády projížděla dvorem Tomanova mlýna. Když nastala noc, zůstala

část Sovětského vojska v naší obci a vojáci se ubytovali, kde se dalo. Spali i pod širým nebem na lubách u svých stád a koní. Vlaky od Jihlavy jezdily pouze do Kralic, protože železniční most mezi Kralicemi a Rapotícemi němci zničili. Nekonečné průvody cestujících, různých národností, putovaly i se zavazadly pěšky do Rapotic, někdy i na Zastávku u Brna, aby mohli cestující pokračovat v jízdě dále. Železniční most v krátké době opravili sovětští vojáci, pod vedením odborníků a za pomoci občanů z Kralic i okolních vesnic, kteří ochotně káceli stromy, vloupali kůru. Z klád upravili sovětští vojáci spolehlivé lešení, na které byly položeny kolejnice, aby mohl vlak projíždět přes most. Oprava byla ovšem jen prozatímní a trvalo ještě několik let, než zaměstnanci Československých drah uvedli most do normálního stavu.

Vlna nadšení opadla a přikládal se všední život. Všude bylo po skončené válce leccos poškozeno nebo úplně zničeno, mnoho zanedbáno a tak nezbývalo než se pustit do práce, do nového budování. Mnozí občané pochopili ihned, že není možno čekat na cizí pomoc a dali se s nadšením do práce, jiní poněkud otáleli a bylo třeba hodně přesvědčování, než se vpravili do nového života.

RADA MÍSTNÍHO NÁRODNÍHO VÝBORU
okres Třebíč
KRALICE n. Osl.

Úvod kronikáře

Události do naší obecní kroniky byly běžně zapisovány kronikáři do roku 1938, kdy končí u nás řádná kronikářská činnost. Po událostech v roce 1938 a zvláště za okupace v letech 1939 - 1945 nebylo možno vést obecní kroniky, poněvadž okupanti toto zakázali a tedy ani v naší obci události této doby nebyly pravidelně zapisovány. V roce 1945 přišla svoboda a s ní i možnost ba povinnost vést opět obecní kroniky. V Kralicích se však dlouho nenašla osoba, která by se tohoto zodpovědného úkolu ujala. Je veliká škoda, že hned v roce 1945 nebyl v naší obci kronikář, který by podrobně zachytil události v roce 1945 a celou převratnou dobu, která následovala.

Události let okupačních, dobu do roku 1945 později stručně zachytil ředitel ZDŠ 1.-5. postupného počtu Stanislav Černý. Teprve v roce 1962 byl radou MNV schválen kronikář Miroslav Pavlíček, bytem v Kralicích č. 141 a za spolupracovníky Augustin Svoboda č. 154 a Stanislav Černý č. 193.

Kronikář Miroslav Pavlíček učitel ZDŠ v Březníku se narodil v Bochovicích, okres Třebíč, 16. dubna 1923 jako syn řídícího učitele Cyrila Pavlíčka. Z Bochovic otec kronikáře byl na vlastní žádost po několikaletém působení přeložen do Sudic, kde působil jako řídící učitel v letech 1925 - 1948, kdy odešel do důchodu. Miroslav Pavlíček se v roce 1948 oženil s Elenou Váverkovou z Kralic č. 41 a brzo se usadil v Kralicích v č. 141. S manželkou Elenou má syna Pavla a dceru Alenu. Do roku 1958 působil na školách v Blansku, v Brně a v Zastávce u Brna. V roce 1958 onemocněl

a podrobil se operaci srdce na II. chirurgické klinice v Brně, operace dobře dopadla a 1. září 1962, kdy se jeho zdravotní stav natolik zlepšil, mohl být ustanoven učitelem na ZDŠ v Březníku.

Doba od roku 1945 do konce roku 1963 bude zapsána v jednom celku a teprve události v roce 1964 a v dalších letech budou zaznamenávány pravidelně každý rok. Do 15. března příštího roku předloží vždy kronikář návrh zápisu radě MNV, která ho schválí a teprve potom bude příslušný zápis proveden v pamětní knize.

Revoluční MNV

9. května 1945 byl konec druhé světové války, celá naše vlast si volně vydechla a nastal nový život. Již v únoru 1945 se v Kralicích utvořil revoluční národní výbor. V sokolovně v šatně se tehdy v neděli kolem deváté hodiny večer sešli občané: Augustin Svoboda č 154, Svatopluk Jaček, Cyril Jaček, František Sochor, Josef Vrba, Josef Holík, Karel Elsner. Tito si ze svého středu zvolili předsedu Cyrila Jaška a v době, kdy ještě probíhala druhá světová válka byl v naší obci revoluční národní výbor. Německá armáda ustupovala a konec války byl již v dohledu a proto, aby některé problémy, které po válce vyvstanou mohly být hladce zdolány, náš revoluční národní výbor si rozdělil jednotlivé úkoly. Tak na příklad Augustin Svoboda a Karel Elsner měli na starost místní hospodářství. Revoluční NV také navázal styk s ilegální skupinou v Ivančicích a její

pobočkou v Ludicích.

Zpráva o konci války

O kapitulaci Německa a vůbec o situaci, která se vyvinula v květnových dnech 1945 v Praze - povstání pražského lidu - se obyvatelé naší obce dozvěděli od německého vojáka. Elektřina tehdy nebyla do žádné obce dodávána, nebylo možno tedy poslouchat rozhlas, tranzistorové přijímače neexistovaly, vlaky nejezdily. V domku č. 139 u chalupů na dvoře měl německý voják v autě radio, vyladil na Prahu a tam se ozývalo volání do zbraně. Německý voják byl pravděpodobně antifašista, neboť se dle jeho jednání tak dalo usuzovat.

Národní výbor v osvobozené vlasti

9. května ilegálně utvořený národní výbor převzal funkci veřejně, předsedou se stal Svatopluk Jaček a ostatní členové zůstali. Funkci předsedy však zastával jen krátkou dobu a později se odstěhoval s rodinou do pohraničí, předsednictví převzal Cyril Jaček. Po 9. květnu 1945 do revolučního národního výboru byli přijati další občané a byl utvořen nový NV jako orgán moci. Ustavující schůze tohoto NV a volba funkcionářů byla 16. června 1945, jednání vedl nejstarší člen Jan Měcháček č. 40.

Členy NV se stali následující občané:

<u>rada MNV</u>

Josef Vrba č. 54 předseda
Augustin Hlaneč č. 4 místopředseda
Vincenc Šmarda č. 35 I. radní
Miroslav Krčma č. 38 II. radní
Jan Rozum č. 64 III. radní
Jan Měcháček č. 40 pokladník

Další členové N V:

Josef Brabec č. 23
František Voda č. 120
Jindřich Chytka č. 167
František Kožnar
Josef Kožnar
František Palenský č. 81
Karel Klíma
Augustin Svoboda č. 154
Josef Holík č. 51

Na funkci předsedy MNV byli dva kandidáti Josef Vrba a Miroslav Krčma a při hlasování oba dostali shodný počet hlasů. O zvolení Josefa Vrby za předsedu MNV rozhodl hlas řídícího schůzi.

Při MNV byla ustavena i místní školní rada, komise školská, bytová a osvětová.

Místní školní rada

Ludmila Křivá, ředitelka školy
Jan Měcháček č. 40
Vlasta Holíková
Stanislav Malouček

Komise školská

Jan Měcháček č. 40
Josef Chabina č. 200
Svatopluk Jaček
Augustin Svoboda č. 154
Stanislav Malouček č. 115

Osvětová komise

Cyril Jaček
Bohumil Lorenc č. 73
Jaroslav Krčál č. 25
Vincenc Šmarda č. 35
Jindřich Peštál č. 146

Bytová komise

František Vala č. 7
Svatopluk Jaček
Viktor Jaček č. 175
Stanislav Malouček č. 115
František Sochor

Takto ustavený N V měl plnit svoji funkci do května 1946, pro nesrovnalosti však ukončil svoji funkční

období předčasně v březnu 1946 a do květnových voleb byl jednáním mezi politickými stranami ustaven nový NV za předsednictví Františka Musila č. 126, člena sociálně demokratické strany.

Národní výbor z března 1946 pracoval do května 1946, kdy byly uskutečněny na celém území našeho státu volby. Před druhou světovou válkou bylo v naší republice mnoho politických stran, z nichž některé se i kompromitovaly spolupráci s Němci. Činnost těchto stran byla po válce zakázána a byly dovoleny jen čtyři politické strany: strana komunistická, sociálně demokratická, lidová a národně socialistická.

Volby v roce 1946

Národní výbor, který byl ve funkci do května 1946 byl složen na základě paritního zastoupení jednotlivých politických stran a teprve po volbách v roce 1946 byl utvořen NV podle výsledku voleb.

Každá politická strana šla do voleb samostatně a snažila se získat agitací největší počet hlasů. Pro volby byla ustavena volební komise ve složení: za komunistickou stranu – Jaroslav Turek č. 13, František Vaverka č. 40; za sociálně demokratickou stranu – František Musil č. 126, Stanislav Malonšek č. 115; za národně socialistickou stranu – Karel Nešpor č. 109; Bedřich Korb č. 149; za lidovou stranu – Jan Mečháček č. 40, Jan Nekuda č. 68.

Volby proběhly v květnu 1946 a podle výsledku hlasování byl utvořen národní výbor.

Rada MNV

František Pálenský č. 81	předseda	za KSČ
Stanislav Matoušek č. 115	místopředseda	za soc. dem. stranu
Antonín Suchánek č. 72		za nár. soc. stranu
Jan Měcháček č. 40		za lidovou stranu
Arnold Jaček		za KSČ

Dalšími členy NV byli zvoleni:

Josef Brabec č. 23	lidová strana	Augustin Svoboda č. 154	nár. soc.
Jan Rozum č. 64	soc. dem.	Miroslav Krčma č. 38	nár. soc.
Josef Odehnal č. 86	KSČ	Stanislav Říháček č. 16	KSČ
Adolf Sochor č. 57	KSČ		
Karel Klíma	KSČ		
Alois Kluzák	KSČ		
Stanislav Černý č. 193	nár. soc.		

Další volby v naší obci byly až v roce 1948. Dne 15. května 1947 se však 7 členů MNV vzdalo funkce a národní výbor se stal neschopným práce, byl proto reorganizován a doplněn novými členy a předsedou zvolen Stanislav Matoušek č. 115. Tento stav v NV byl v důsledku neklidu, který tehdy byl v celé naší republice. Naše buržoazie předpokládala, že už nadešel čas, aby se opět vzchopila a jako v roce 1920 znovu převzala veškerou moc v republice do svých rukou. Jinak situace v roce 1948 ve srovnání s rokem 1920 byla podstatně jiná a lid si nenechal vzít to, oč po celá desetiletí bojoval. V únoru 1948 došlo k vyvrcholení boje mezi buržoazií a pracujícím lidem, z něhož vyšel vítězně pracující lid. Tato událost měla nesmírný vliv na další vývoj v naší vlasti.

Během okupace fašistickým Německem se někteří občané naší vlasti i když jich bylo jen malé procento, nechovali jako správní čeští a dali se do spolupráce s Němci a v mnohých případech i udávali naše občany Němcům. Při každém NV byla proto ustavena zvláštní komise, která měla jednání takových občanů posoudit, případně potrestat. V poválečném období se národní spolehlivost vydávala těm občanům, kteří v době války bydleli v Kralicích a nijak se neprovinili proti národní cti. Takováto komise byla ustavena i při NV v Kralicích a vydávala národní spolehlivost ve složení: Vincenc Šmarda č. 35, Augustin Svoboda č. 154, František Voda č. 120 František Voda č. 120, František Palenský č. 81 Národní spolehlivost

V únoru 1948 byly ustaveny akční výbory, které provedly očistu veřejného života i národní výbory byly reorganizovány a v květnu 1948 byly opět volby. Tyto však byly provedeny odlišně od voleb z roku 1946, všechny politické strany se dohodly a navrhly společné kandidáty. Každý volič měl možnost hlasovat pro kandidáty, či odevzdat bílý lístek, což znamenalo, že nehlasuje pro kandidáty národní fronty. Z těchto voleb vyšel následující národní výbor: Volby v roce 1948

<u>rada MNV</u>

Jaroslav Vytiska č. 113	předseda
Adolf Sochor č. 57	místopředseda
Jan Nekuda č. 68	pokladník
Stanislav Malouček č. 115	
František Doček č. 105	

další členové

Augustina Hlaváčková — Jan Šilhan č. 140
František Voda č. 120 — Josef Horký č. 166
Jan Rozum č. 64 — František Páleuský č. 81
Karel Kouřil č. 18 — Augustin Svoboda č. 154
Josef Vrba č. 54 — J. Brodský

Volby v roce 1950

Ustavující schůze národního výboru byla 13. května 1950 v sokolovně za účasti zástupce ONV Jana Zedníka, úředního tajemníka. Každý člen nově zvoleného národního výboru složil slib a dostal dekret na členství v NV.

Rada NV

Jaroslav Vyliska č. 113 — předseda
Karel Nekuda č. 55 — místopředseda
Karel Nešpor č. 109 — technický hospodář
Stanislav Malouček č. 115 — zásobovací referent
Anna Věžníková č. 176 — sociální referentka
Alois Chmelka č. 58 — školský referent
Karel Nekuda č. 109 — pokladník

Další členové NV

Adolf Jaček č. 130
František Páleuský č. 81
František Voda č. 120
Augustin Svoboda č. 154
Jan Měcháček č. 40
Josef Horký č. 166
Pavla Valová č. 83
Karel Mistera, nl. č. 111
Vlastimil Ryšánek č. 225
Josef Burian č. 145
František Čermák č. 31
Josef Brodský č. 218
Ignác Donaťák č. 212
Melodij Sochor, st. č. 151
Josef Dolík č. 51
František Sochor č. 24
Adolf Sochor č. 57

Při MNV bylo ustaveno 6 komisí:

finanční	zemědělská	školská
Karel Nekuda č. 109	Karel Nekuda č. 55	Alois Chmelka
František Pálenský, ml.	Josef Vala č. 19	Jindřich Kůnar
Jan Nekuda č. 68	Josef Burian č. 145	Pavla Valová
František Musil č. 126	Jindřich Němec č. 32	Emilie Jaňková
Josef Němec	Oldřich Burian č. 188	Josef Sklenář č. 2

zásobovací	sociální a zdravotní	technická a plánovací
Stanislav Malouček	Anna Vážníková	Karel Nešpor č. 109
Karel Janda	Arnold Jaček	Josef Horký, st.
Božena Růžena Říháčková č. 16	František Pálenský, ml.	Adolf Sochor
František Fila č. 206	Stanislav Říháček	Antonín Nevrtal č. 13
Adolf Jaček, ml. č. 130	Běla Hlouchová	František Pálenský, ml.

Obec Kralice patřila správně od roku 1950 do roku 1960 k nově zřízenému okresu Velká Bíteš. Pro lepší styk s okresním městem byla zavedena autobusová linka z Náměště přes Kralice do Velké Bíteše a zpět, autobusové spojení bylo několikrát za den. V roce 1960 při územní reorganizaci byl okres Velká Bíteš zrušen a naše obec připadla znovu k okresu Třebíč, kam patřila i před rokem 1950. Třebíčský okres lépe vyhovuje pro lepší vlakové spojení. Velká Bíteš byla územně zařazena do okresu Žďár nad Sázavou.

Dne 18. listopadu 1950 byl ONV ve Velké Bíteši odvolán z funkce předsedy MNV Jaroslav Vyšloka a na vlastní žádost František Pálenský. Na jejich místa byli jmenováni dosavadním František Sochor č. a Antonín Nevrtal č. . Novým předsedou byl zvolen František Sochor č.

V prosinci 1951 byl dosavadní předseda MNV František Sochor ustanoven předsedou ONV ve Velké Bíteši a proto za odstupujícího předsedy MNV byl zvolen František Richter č. 148. Během funkčního období byli přijati za členy NV: Blažena Sklenářová, Zdena Jašková, Jaroslav Řehoř, Jaromír Široký, Milada Petová, Josef Vala, Otakar Mička č. 45, Karel Franěk a Adolf Pláček

Práce spojené se zásobováním vykonával Stanislav Malouček, od ledna 1952 byl na MNV b ustanoven tajemník, který byl zaměstnancem MNV a byl jím Arnold Jaček. V říjnu 1953 odstoupil z funkce předsedy František Richter a novým předsedou byl zvolen František Sochor č. 24.

Volby v roce 1954

K volbám probíhala v obci široká předvolební kampaň a bylo zřízeno 9 volebních obvodů s volebními komisemi. V pohostinství u Sklenářů č. 2 bylo agitační středisko. Každý volební obvod měl svoje kandidáty, voliči se scházeli podle volebních obvodů na předvolebních schůzích, kde se seznamovali s navrženými kandidáty a s plánem činnosti příštího národního výboru.

Pro volby bylo zapsáno	588 voličů
voleb se účastnilo	586 voličů
platných volebních lístků	586

proti navrženým kandidátům hlasovalo 7 voličů.

Současně se volilo i nové národní shromáždění a kandidátem v naší obci byl František Tymeš, pro kterého bylo odevzdáno 579 platných hlasů, t.j. 99% ze zapsaných voličů.

Z voleb vzešel nový národní výbor:

rada MNV

František Sochor č. 24	předseda	za KSČ
Adolf Jaček, ml. č. 130	tajemník	za ČSM
Alois Chmelka č. 58	člen rady	za SČSP

další členové MNV

Slavomír Poduška č. 150	za KSČ
František Šabata č. 121.	za Sokol
Melodéj Sochor č. 151	za KSČ
Jaroslav Franěk č. 98	za SČSP
František Široký č. 27	za ČSM
Marie Minaříková č. 205	za VŽ

V národním výboře jsou 3 dělníci, rolník žádný, ostatní zaměstnání 5 poslanců. Podle pohlaví 8 mužů a 1 žena.

Pracovaly 3 komise:

finančně rozpočtová -	Slavomír Poduška č. 150
	František Šabata č. 121
zemědělská	Jaroslav Franěk č. 98
	František Široký č. 27
školská a kulturní	Melodéj Sochor č. 151
	Stanislav Černý č. 193

Na ONV ve Velké Bíteši v roce 1954 byli zvoleni:

Ludvík Loufal	předseda
Josef Konečný	I. náměstek
Ladislav Chylík	II. náměstek
Ladislav Jeřík	tajemník

a dalších 6 členů rady ONV

Volby v roce 1957

Dne 19. května 1957 ve školní budově byly opět volby do místního národního výboru. Zapsaných voličů bylo 548 a voleb se zúčastnilo 552 voličů. Voliči měli možnost odevzdat do volební urny kandidátní listiny a tím projevit souhlas s navrženými kandidáty, nebo při nesouhlasu s některým navrženým kandidátem, měl možnost volič škrtat. Škrtáno bylo: čtyřikrát kandidát MNV, patnáctkrát kandidát ONV a poslanec do KNV nebyl škrtnut v žádném případě. Členové MNV byli zvoleni 99,93% hlasů, členové ONV byli zvoleni 99,73% hlasů a člen KNV byl zvolen 100% hlasů.

Zvolen byl následující národní výbor:

<u>rada MNV</u>

Bohumil Kostelecký č. 220	předseda
Adolf Jaček, ml. č. 130	tajemník
Alois Chmelka č. 58	
František Šabata č. 121	
Josef Vala č. 122	
Milan Široký č. 136	
František Havelka č. 120	

<u>další členové MNV</u>

Milada Jonášová č. 224	Oldřich Nejedlý č. 201
Marie Klusáková	Jaroslav Vyliska č. 113
Milan Malý č. 28	Blahoslav Nekuda č. 144
Vladislav Chadim č. 15	Adolf Pláček č. 106

Při MNV byly utvořeny komise:

zemědělská

František Havelka
Milan Malý
Milada Jonášová
Jaroslav Vyliška
Miroslav Krčma č. 38
Otakar Barll č. 13
Josef Vala, ml. č. 19

finančně rozpočtová

František Šabata
Vladislav Chadim
Oldřich Nejedlý
Adolf Jaček, ml. č. 130
Slavomír Poduška č. 150
Blažena Sklenářová č. 60
Vlastimil Vala č. 98

kulturně osvětová

Blahoslav Nekuda
Milan Široký
Marie Klusáková
Stanislav Černý, st. č. 198
Stanislav Černý, ml.
Dr. František Oliva č. 54

bezpečnostní

Adolf Pláček
Alois Chmelka
Miroslav Krčma č. 38
František Široký č. 27
Jaroslav Široký č. 92

Předseda MNV Bohumil Kostelecký pro stavbu rodinného domku dostal funkční volno od 16. července 1958 do 15. září 1958. V té době ho zastupoval František Šabata, po dvou měnících Bohumil Kostelecký znovu vykonával funkci předsedy. V červnu 1959 se však této funkce vzdal definitivně. Byly provedeny doplňovací volby, ve kterých byl zvolen novým členem MNV Vlastimil Ryšánek č. 225 a na mimořádném zasedání byl zvolen i předsedou MNV, od 6. července 1959 je tedy v Kralicích předsedou Vlastimil Ryšánek.

Volby v roce 1960

Pro volby v roce 1960 bylo zapsáno 554 voličů, hlasovací lístek byl vydán 558 voličům a pro kandidáty hlasovalo 558 voličů. Bylo zvoleno 15 poslanců MNV, celá vesnice byla rozdělena na 15 volebních obvodů a každý volební obvod měl svého poslance.

Složení národního výboru

Adolf Pláček č. 106	předseda	nar. 1929	dělník	KSČ
Adolf Jaček č. 130	tajemník	1921	dělník	KSČ
František Bureš č. 116		1921	úředník	
Josef Vala č. 19		1922	člen JZD	JZD
František Šabata č. 121		1919	úředník	Sokol
Karel Nekuda č. 109		1920	úředník	KSČ
Milan Široký č. 136		1926	dělník	KSČ
Marie Klusáková		1919	úřednice	KSČ
František Havelka č. 120		1920	dělník úředník	KSČ
Alois Chmelka č. 58		1920	úředník	SČSP
Augustin Svoboda č. 154		1906	dělník	KSČ
Anna Široká č. 92		1929	dělnice	VŽ
Jaroslav Vyliska č. 113		1897	dělník	KSČ
Miloslav Novotný č. 134		1925	dělník	Jednota
Jarmila Malá č. 77			členka JZD	JZD

Podle pohlaví bylo zvoleno 12 mužů a 3 ženy; podle politické příslušnosti 9 členů KSČ a 6 bezpartijních; podle zaměstnání 7 dělníků, 2 členové JZD a 6 ostatních zaměstnání.

Příští volby do MNV, ONV, KNV a do národního shromáždění budou v roce 1964.

Komise při MNV:

zemědělská

František Boreš č. 116
Josef Vala č. 19
Adolf Jaček č. 120
Otakar Barte č. 138
Josef Franěk
Miroslav Krčma č 38
Josef Odehnal č. 86

bezpečnostní

František Havelka č. 120
Alois Ahmelka č. 58
Vlastimil Vala č. 98
Josef Burian č. 145
Viktor Jaček č. 175
Jaromír Široký č. 92
Oldřich Burian č. 188

finančně rozpočtová

František Šabata č. 121
Karel Nekuda č. 109
Blažena Sklenářová č. 60
Oldřich Nejedlý č. 201
Slavomír Poduška č. 150

kulturně osvětová a školská

Milan Široký č. 136
Marie Klusáková č. 103
Stanislav Černý, st. č. 193
Milan Kaiser č. 61
Drahomíra Tomková č. 66

bytová a sociální

Augustin Svoboda č. 154
Anna Široká č. 92
Eduard Oborný č. 135
Jaroslav Krčma č. 169
Miroslav Pavlíček č. 141
Stanislav Černý, ml. č. 193

plánovací

Adolf Pláček č. 106
Jaroslav Vylíska č. 113
Miroslav Pavlíček č. 207
Ing Jaromír Sochor č. 155
Miroslav Poduška č. 11

komise pro výstavbu

Miloslav Novotný č. 134
Jarmila Malá č. 77
Ing Josef Brabec č. 4
Stanislav Maloušek, ml. č. 115
Milan Svoboda č. 154

Národní výbor ve svém funkčním období byl zasažen hrozou ránou, v dubnu 1962 náhle zemřel předseda MNV Adolf Ptáček. Vracel se odpoledne ze zaměstnání ze Žaslávky, kam denně dojížděl, došel na dvorek ke svému domku, svalil se a byl mrtev. Jeho tělo bylo převezeno do krematoria v Brně, kde bylo spáleno. Občané se rozloučili s předsedou MNV jednak v Kralicích, když bylo jeho tělo převáženo do brněnského krematoria a mnoho místních občanů bylo přítomno slavnostnímu smutečnímu aktu v krematoriu.

Dne 26. dubna 1962 byl novým předsedou zvolen Ing. Karel Nekuda č. 109 a vykonával funkci předsedy až do voleb v roce 1964.

Plenární zasedání MNV

Činnost MNV je kontrolována voliči. V poslední době se stalo v Kralicích zvykem, zvláště od roku 1962, kdy předsedou MNV byl zvolen Karel Nekuda, že plénum MNV koná pravidelně svoje zasedání veřejně v pohostinství u Šroků u nádraží. Tam jsou rozhlasem pozváni všichni občané a zúčastňují se jednání národního výboru. Všichni mají možnost zasedání sledovat a svými připomínkami a návrhy se přímo účastnit dění v obci. Na těchto veřejných schůzích bývá přítomno kolem 70 - 80 občanů.

Akční výbor NF

Když 25. února 1948 lid zvítězil nad reakcí a převzal vládu do svých rukou, byly ve všech obcích utvořeny Akční výbory národní fronty, které měly za úkol pomáhati vládě ke konsolidaci

poměrů. Ustavující schůze AVNF v Kralicích byla 29. února 1948 v místnosti národního výboru za účasti zástupců všech politických stran (strany komunistické, sociálně demokratické, národně socialistické a lidové) a spolků. Předsedou byl zvolen Arnold Jašek č. 132, místopředsedou František Voda č. 120 a zapisovatelem František Dvořák z Zabří, ředitel na pile v Náměšti. Je zajímavé uvést jakou kompetenci měl tehdy AVNF, tak na schůzi dne 17. března 1948 jmenoval komise místního národního výboru. Byly utvořeny komise: finanční, stavební, živelní, osvětová, místní školní rada, knihovní rada, zemědělská, reklamační, výživovací, bytová a chovatelská. Kromě těchto komisí byli jmenováni následující referenti: lesní hospodář, výmlatový referent, přírodovědecký, tělovýchovný, zásobovací, policejní, pro sociální péči, matrikář, kronikář a knihovník.

Ve schůzi 3. dubna 1949 byli doplněni do AVNF tito občané další a jednotlivé funkce byly rozděleny následovně:

Arnold Jašek č. 132	předseda
František Voda č. 120	místopředseda
Bohumil Lorenc č. 73	jednatel
Stanislav Černý č. 193	kulturní a tělovýchovný referent
Jan Šíchan č. 140	církevní referent
Karel Nekuda č. 55	jednotný svaz českých zemědělců
Božena Říháčková č. 16	referentka žen
František Musil č. 126	za myslivecký spolek
František Palenský, ml. č. 81	referent čskosl. svazu mládeže

další členové:

František Ryšánek č. 8	František Věžník č. 176
Jan Nekuda č. 68	Adolf Krejčí č. 62
Alois Chmelka, ml. č. 58	

Škola - vyučování - učitelé

Školní mládež z naší obce je vyučována v národní škole v Kralicích a v měšťanské škole v Náměšti, kam žáci docházejí většinou pěšky. Do gymnasií a středních odborných škol, případně škol vysokých dojíždějí do Brna.

Školní rok 1938-39

Ve školním roce 1938-39 byla naše národní škola čtyřtřídní. Na škole bylo celkem 126 žáků, vyučovali Jan Kachlík, později místo něho Klement Kresta, Marie Kloudová, Ludmila Křivá a Stanislav Černý. Ručním pracím dívčím učila Marie Žáková z Březníka, později Františka Krestová.

Školní rok začínal ve značně stísněné náladě, neboť rozpínavost německého fašismu naznačovala, že po pádu Rakouska nebude ušetřeno ani Československo. Dalo se už tušit, že i živol školy, na kterou měli fašisté zvláště spadeno, bude těžce zasažen. S tím větším úsilím v těžkých zářijových dnech vštěpovali učitelé dětem lásku k rodné zemi a nenávist proti utlačovatelům.

24. září 1938, po vyhlášení mobilisace odjeli ke svým plukům do Brna učitelé Stanislav Černý a Jan Kachlík. Učily za ně obě učitelky Ludmila Křivá a Marie Kloudová. Po demobilisaci se vrátili oba učitelé opět do školy (Stanislav Černý 20. října 1938 a Jan Kachlík 26. října 1938).

Po odevzdání našeho pohraničí Němcům přicházeli do vnitrozemí uprchlíci. Dne 6. listopadu 1938 bylo ustaveno sdružení pro pomoc uprchlíkům ze zabraného území za pomoci rodičovského sdružení a obecní rady. Správa školy zapůjčila těm rodinám uprchlíků neobydlený byt správce školy ve školní budově. Rodiny se přistěhovaly 24. listopadu 1938. Občané vykonali peněžitou sbírku, která vynesla Kč 641,-, sbírka potravin činila 670 kg brambor a 213 kg mouky. Mimo toto dávali

uprchlíkům někteří občané delší dobu zdarma chléb a mléko. Později byly účty za potraviny a oděv pro uprchlíky hrazeny okresním úřadem.

Během školního roku 1938 - 39 zemřeli dva žáci zdejší školy. Žák 3. třídy Jiří Minařík zemřel náhle dne 27. prosince 1938 a žák 2. třídy Milan Jaček zemřel následkem chřipky a spalniček dne 21. února 1939.

Dne 15. března 1939 byl nejčernější den v živobě našeho národa, tehdy německá fašistická vojska začala okupovati naši vlast, byl to i těžký a chmurný den pro naši školu. Učitelé toho dne se slzami v očích oznámili žákům jak těžký osud postihl naši vlast a jak je nyní zvláště třeba, abychom se všichni semkli a měli se rádi. Je třeba ještě více se učit, český jazyk nikdy nezradit a věřit, že po útisku přijde opět den svobody. Školním radiem poslouchali žáci i učitelé po celé dopoledne zprávy, které oznamovaly postup německých vojsk i zprávy, které nabádaly občany ke klidu a rozvaze.

Ve školním roce 1939-40 byla ještě dvojtřídka. Počet žáků byl 131, stav učitelů zůstal nezměněn. Vyučovali zde Klement Kresta, Marie Kloudová, Ludmila Křivá a Stanislav Černý. Ženským ručním pracím vyučovala Františka Kreslová a Marie Folcíková. Od 1. září 1939 byl ustanoven na zdejší školu definitivním ředitelem učitelem Ferdinand Žáměta z Třebíče, který si však vyžádal zdravotní dovolenou, nenastoupil zde a 1. dubna 1940 byl přeložen na trvalý odpočinek. Školní rok 1939 - 40

Dne 9. února 1940 zemřela žákyně 2. třídy Ludmila

Mikulášková, dcera zdejšího přednosty stanice Č.S.D. Byla pohřbena ve Velké Meziříčí.

Důsledky německé okupace se počaly projevovat nedostatkem topiva a tak od 31. ledna do 4. března byly zimní prázdniny. Žáci se scházeli dvakrát v týdnu v jedné třídě školy, kde dostávali od třídních učitelů domácí úkoly. Dle nařízení ministerstva školství byly vyřazeny z knihovny učitelské i žákovské knihy, jež byly označeny za „závadné". Závadná byla přirozeně ta kniha, která měla příliš vlastenecký obsah, anebo byla zakrocena proti Němcům.

Školní rok 1940-41

Škola byla čtyřtřídní, počet žáků 117. Od 1. září 1940 byla na zdejší školu ustavena zatímní řídící učitelkou Ludmila Křivá. Ze zdejší školy odešel učitel Klement Kresta a jeho manželka do Kuroslep na místo řídícího učitele jednotřídní školy.

Dne 14. července 1941 zemřel v Kralicích bývalý učitel zdejší školy, 59 letý Josef Bradáč. 4. ledna 1941 zemřel bývalý předseda místní školní rady Josef Moll, horník ve výslužbě, ve věku 61 let.

V roce 1941 vyšel výnos, kterým se zavádí na národních školách vyučování němčině. Na zdejší škole se učilo němčině ve 2. a 3. třídě po třech hodinách týdně, ve 4. třídě čtyři hodiny týdně. K tomu účelu vydalo ministerstvo školství také německé učebnice a časopisy. Okupanti počali germanisovat kde se dalo. Všichni učitelé museli předložit doklady o svém arijském původu. Válka

zuřila a konce nebylo v dohledu. Němci vítězili a své vítězství dávali okázale najevo. Okna všech veřejných budov musela býti polepena písmeny V, což znamenalo Viktoria-vítězství.

Na začátku školního roku se vyučovalo ještě ve čtyřech třídách, teprve 1. prosince 1941 byla čtyřtřídka úředně zredukována na školu trojtřídní. Ve škole bylo 114 dětí. Po odchodu učitele Klementa Kresty byla na zdejší školu ustanovena Jarmila Rejthárová z Kuroslep, takže zde učili: Ludmila Křivá, Marie Kloudová, Jarmila Rejthárová a Stanislav Černý. Školní rok 1941-42

Po redukci jedné třídy, byla učebna v bytě řídícího učitele zrušena a byt byl pronajat obecnímu tajemníkovi Jarošovi, který pocházel z Moravce za Křižanovem.

Škola měla tři třídy se 105 dětmi. Vyučovali zde Marie Kloudová, Jarmila Rejthárová a Stanislav Černý. Řídící učitelka Ludmila Křivá, v důsledku nařízení, že učitelky v 51 letech musí odejít do výslužby, přestala vyučovat a rozloučila se dočasně se školou. Ludmila Křivá se po ukončení války v roce 1945 vrátila opět do školní služby a zastávala funkci ředitelky školy. Školní rok 1942-43

Školní rok 1942-43 byl rokem těžkých zkoušek. Dne 16. října 1942 se museli podrobit všeobecné zkoušce z němčiny všichni učitelé zdejší školy. Zkouška se konala na okresním úřadě v Třebíči.

Ve škole vypukla epidemie spály a záškrtu, takže vyučování bylo přerušeno na dobu od 23. listopadu do 6. prosince 1942.

Další pohroma a ponížení nastalo, když 1. prosince

1942 došel výnos od okresního úřadu, kterým se nařizovalo, že veškeré úřední přípisy budou vedeny německy a rovněž tak na ně musí být odpovídáno. Toto úřadování bylo velmi svízelné, protože žádný z učitelů neuměl tolik německy, aby mohl různá hlášení lehce vyřizovat. Severní část třebíčského okresu spravoval okresní školní inspektor Pavel Šlahůnek a jižní část okresu školní inspektor František Vlach, rodák ze Svařanova u Velké Meziříčí. Oba inspektoři vyhlíželi učitelům, pokud to poměry dovolovaly, vstříc. Pro okres Třebíč byl ministerstvem školství jmenován nový zemský školní inspektor Ernest Schatek (Němec) a Dr. Jiří Čičatka.

Školní rok 1945-46

Do dvoutřídní školy chodí 50 dětí. Vyučuje řídící učitel Stanislav Černý a Marie Kachlíková, rozená Klondová, ženským ručním pracím vyučuje Marie Folíková. Od 1. října 1945 byla povolána opět do školní služby Ludmila Křivá, která převzala správu školy. Od 1. prosince 1945 byl učitel Stanislav Černý přidělen Výzkumnému ústavu pedagogickému v Brně, kde setrval až do 1. května 1946, kdy se vrátil do školy, pro onemocnění však měl ~~od~~ do 15. července zdravotní dovolenou.

Od začátku školního roku byla na zdejší škole zřízena mateřská škola a umístěna ve zrušené 3. třídě. Vyučovala učitelka Edita Dvořáková.

Během školního roku odešly čtyři děti z naší školy do pohraničí. Po válce byli z naší republiky odsunuti Němci a na jejich místa přišli občané z vnitrozemí a čtyři děti

z naší školy následovaly svoje rodiče do pohraničí.

Ve 4. a 5. postupném ročníku se začal vyučovat nový předmět ruština a od 3. postupného ročníku politická výchova. Vánoční prázdniny pro nedostatek uhlí trvaly od 15. prosince do 14. ledna.

Poněvadž řídící učitelka Ludmila Křivá ve škole nebydlí, na žádost místního národního výboru byl byt pronajat Svaloplukovi Jaškovi, který ve škole bydlel jen krátkou dobu.

Školní rok 1946-47

Do školy docházé 42 dětí, vyučuje je řídící učitelka Ludmila Křivá a učitel Stanislav Černý. Na mateřské škole působí učitelka Edita Dvořáková. Ženským ručním pracím vyučuje učitelka Marie Folíková. Marie Kachlíková, rozena Kloudová byla přeložena na trojtřídní školu v Hartvíkovicích.

Stará chátrající školní budova je udržována ve snesitelném stavu jen s největším úsilím. Dne 27. března 1947 provedl prohlídku školy zemský školní inspektor František Vítek s okresním školním inspektorem Tokarem Kolocem a předsedou okresní odborové rady profesorem Havlenou. K jednání byli pozváni i předsedové místních národních výborů z Kralic a Lhotic, předseda místní školní rady z Kralic a učitelský sbor. Celá tato komise uznala stavbu školy za velmi nutnou.

Školní rok 1947-48

Ve dvou třídách 47 dětí vyučuje řídící učitelka Ludmila Křivá a Stanislav Černý. Ženským ručním pracím vyučuje nadále Marie Folíková. Na mateřské škole učí Edita Dvořáková.

Školní rok 1948-49

Ve školním roce zapsáno 51 žáků ve dvou třídách, vyučuje Stanislav Černý a Ludmila Křivá. Dívčím ručním pracím vyučuje Marie Folcíková.

Dne 3. října 1949 zemřel v Sezimově Ústí druhý prezident československé republiky Dr. Eduard Beneš.

Školní rok 1949-50

Na škole je 55 dětí, vyučuje Ludmila Křivá a Stanislav Černý, dívčím ručním pracím vyučuje Marie Folcíková.

Od letošního školního roku přestala existovat místní školní rada. Veškeré starosti a péči o školu převzal místní národní výbor, který byl v dubnu 1950 rozšířen na 25 členů. O potřeby školy se stará školský referent při MNV, kterým je Alois Chmelka, ml. č. 58.

Dne 23. února 1950 byla v naší škole založena pionýrská organisace, vedoucí se stala Vlasta Holíková č. 51. Na začátku bylo organisováno 17 žáků, později někteří odpadli.

Od 1. dubna 1950 byly značně zlepšeny platy učitelů, takže učitelé začátečníci mají dobrý vstup do života. Učitel na národní škole, na příklad od 15 do 20 služebních let má Kčs 4000,- a nad 20 let Kčs 6.000 měsíční hrubé mzdy. Mimo toho dostane diferenční plat dle počtu dětí a oddělení ve třídě, plat za nadpočetné hodiny skutečně odučené a pedagogické odměny za práci ve škole i mimo školu. Tato platová úprava hodnotí učitele podle vykonané práce a zbavuje ho hospodářských starostí.

Školní rok 1950-51

Ve škole je zapsáno 61 dětí ve dvou třídách. 1. třídu, po dobu zdravotní dovolené Stanislava Černého, vyučuje

Běla Hlouchová, 2. třídu vyučuje ředitelka Ludmila Křivá, dívčím ručním pracím vyučuje Marie Folíková. Od 1. října 1950 byla Marie Folíková ustanovena učitelkou národní školy v Ludicích.

Dne 1. února 1951 vešel v platnost nový školský a učební řád a zároveň se začaly používat žákovské knížky pro těsnější spojení školy s rodinou.

Ve škole zapsáno 57 dětí ve dvou třídách. Vyučuje opět Ludmila Křivá a Stanislav Černý. Hodně se uvažuje o stavbě nové školní budovy, bylo již schváleno stavební místo Na horkách. Školní rok 1951-52

Ve škole je 64 dětí, vyučuje Ludmila Křivá a Stanislav Černý. Vyučování náboženství je nepovinné. Rodiče, kteří si přejí, aby jejich dítě bylo vyučováno náboženství, musí oba podepsat na předepsaném tiskopise přihlášku a do stanoveného dne ji odevzdat ve škole. V letošním školním roce do vyučování náboženství nechodí 5 dětí. Školní rok 1952-53

Dne 14. března 1953 zemřel president Československé republiky Klement Gottwald, pohřeb presidenta byl 19. března v Praze. Toho dne naši občané se shromáždili v sokolovně, kde zásluhou Stanislava Černého bylo jeviště velmi pěkně smutečně dekorováno. U katafalku s busstou presidenta Klementa Gottwalda byly položeny věnce a květiny, střídaly se stráže členů Komunistické strany Československa, Československého svazu mládeže a pionýrů. Novým presidentem byl zvolen Antonín Zápotocký.

Dne 1. června 1953 byl slaven ve Chmelenicích „Mezinárodní den dětí a Školský den". Žáci obou tříd předvedli zdařilé tělovýchovné ukázky, závody v běhu, závody děvčat s vyzdobenými kokaři, hoši závodili v pytlích. Vybrání závodníci jeli nejrychlejší a nejpomalejší jízdu na kole. Jména vítězů byla vyhlášena rozhlasem.

Pionýr na škole má 18 členů; vedoucí je členka ČSM Drahomíra Tomková.

Dne 31. srpna 1953 odchází Ludmila Křivá, ředitelka školy na trvalý odpočinek po 38 letém působení ve školní službě. Na zdejší škole působila 26 roků.

Školní rok 1953-54

Ve škole je 62 dětí. Vyučuje ředitel školy Stanislav Černý a Marie Machytková, učitelka z Náměště n/Osl. Náboženství je nepovinným předmětem, přihlášku nepodali 4 žáci.

Žáci školy jsou pravidelně prohlíženi lékařem a je sledován jejich zdravotní stav. Prohlídku všech žáků provádí obvodní lékař MU Dr. František Oliva.

Školní rok 1954-55

Do školy chodí 68 dětí, vyučuje Stanislav Černý a Marie Machytková. Z 50 dětí, které mohou chodit do náboženství se 17 dětí nepřihlásilo, t. j. 30%. Z 65 žáků pionýrského věku navštěvovalo schůzky pionýrské organisace 14 žáků, t. j. 56%.

Školní rok 1955-56

Od 1. září 1955 vzhledem ke zvýšenému počtu žáků byla povolena třetí třída, škola je nyní trojtřídní. Vyučuje

Stanislav Černý, Marie Kovářová, rozena Machytková a jako třetí člen učitelského sboru ustanovena Marie Folcíková, která do Kralic byla přeložena ze Sudic.

V lednu 1956 byl pro potřeby školy zakoupen psací stroj za Kčs 1920,- a zaplacen z prostředků Sdružení rodičů a přátel školy.

Na škole je 82 žáků. Vyučuje Stanislav Černý, Marie Folcíková a Blanka Novotná, která byla přeložena na naši školu z Rudíkova. Bydlí u rodičů v Náměšti a do Kralic denně dochází. Školní rok 1956-57

Do mateřské školy bylo letos zapsáno 50 dětí a proto bylo rozšířeno vyučování na dvě třídy.

Během školního roku onemocnělo ve škole více než 20 dětí na infekční žloutenku, škola nebyla uzavřena. Po každém novém onemocnění byla škola vždy řádně vydesinfikována. Choroba ustala teprve po vánočních prázdninách. Po dobu trvání infekční choroby byly veškeré veřejné podniky v obci omezeny.

Péčí členů místního národního výboru Slavomila Poduška, a Františka Šabaty a Aloise Chmelky byl zaveden do všech tříd rozhlas, v ředitelně bylo instalováno vysílací zařízení. Vše bylo pořízeno z peněz Sdružení rodičů a přátel školy, které peníze získalo z různých podniků.

Stav žáků je 88 a od začátku školního roku vyučují Stanislav Černý, Marie Folcíková a Blanka Novotná. Školní rok 1957-58

Od 1. prosince 1957 byla Blanka Novotná přeložena na základní devítiletou školu do Náměště a do Kralic nastoupil Stanislav Černý, mladší, syn ředitele školy, který vyučoval v Náměšti. Přemístění bylo provedeno z důvodů nařízení, že každý učitel musí bydlet v obci, kde pracuje.

Dne 8. června 1958 pořádala škola na hřišti za sokolovnou tělocvičné odpoledne u příležitosti Mezinárodního dne dětí. Projev měl ředitel školy Stanislav Černý. Tančky a hru s obručemi nacvičila učitelka Marie Folcíková a závodivé hry chlapců řídil učitel Stanislav Černý, mladší. Požární kroužek žáků při pionýrské organisaci předvedl v požárnických uniformách požární úlok. Řídil Miloš Sochor, který je vedoucím kroužku

V listopadu 1957 zemřel president Antonín Zápotocký. Smuteční bryzna za zemřelého byla 10. listopadu v odpoledních hodinách v sokolovně. Smuteční projev přednesl ředitel školy Stanislav Černý. Po projevu byl vyslechnut z rozhlasu průběh pohřbu. U katafalku na jeviště, zdobeném věnci, stáli střídavě čestnou stráž zástupci všech místních organisací.

Novým presidentem byl zvolen první tajemník ústředního výboru KSČ Antonín Novotný.

Školní rok 1958-59

Ve škole je 90 dětí. Vyučuje ředitel Stanislav Černý, učitelka Marie Folcíková a učitel Stanislav Černý.

Dne 6. března 1959 schválili žáci školy u příležitosti

slav Mezinárodního dne žen dětské divadlo O Budulínkovi. Se žáky školy hráli i rodiče dětí Cyril Vala č. 34 a Anna Šoelborová.

Do školy chodí 91 žáků. Vyučuje Stanislav Černý, Marie Folíková a Stanislav Černý, mladší. Školní rok 1959-60

V neděli 19. června 1960 uspořádala škola k oslavám Mezinárodního dne dětí na sokolském hřišti tělovýchovné odpoledne. Byly předvedeny ukázky spartakiádních cvičení a závodivé hry. Účast občanů byla značná.

Stav žáků je 95. Vyučuje ředitel Stanislav Černý, učitelka Marie Folíková a učitelka Marie Ptáčková, rozená Machytková, která po delší přestávce opět nastoupila do školní služby. Stanislav Černý mladší byl od 1. září 1960 ustanoven ředitelem jednotřídky v Kuroslepech. Školní rok 1960-61

Od 1. září 1960 jsou poskytovány všem žákům učebnice a školní potřeby zdarma. Je to veliká pomoc rodinám, zvláště těm, ze které chodí do školy více dětí.

Dne 5. března 1961 zahráli žáci školy k oslavě Mezinárodního dne žen divadelní hru Sůl nad zlato.

Při pionýrské organizaci byl zřízen kroužek mladých požárníků, jehož členové vykonávali velmi platné služby o žních u železničních tratí, kde hlídali pole a chránili je před požárem.

Dne 12. dubna 1961 vzlétl první člověk do vesmíru, byl jím sovětský občan Jurij Alexejevič Gagarin. Tato událost zarušila celý svět i v Kralicích se lokoto dne o ničem jiném nemluvilo.

Školní rok 1961-62

Do školy je zapsáno 103 dětí a vzhledem k tomuto zvýšenému počtu žáků povolil odbor školství a kultury ONV v Třebíči zřízení čtvrté třídy. Tato byla umístěna v bývalé požární zbrojnici. Ve škole vyučuje Stanislav Černý, Marie Folíková, Vlasta Rousová z Březníka a Libuše Šturmová z Prahy.

Dne 31. července 1962 odchází po 32 letech školní služby na základních devítiletých školách do důchodu ředitel naší školy Stanislav Černý. Vláda československé republiky udělila Stanislavu Černému v uznání jeho dlouholeté výchovné a vzdělávací práce čestný titul „Zasloužilý učitel". Diplom a kovový odznak s reliefem Jana Amose Komenského převzal ředitel Stanislav Černý dne 27. března 1962 osobně v pražském Karolinu z rukou ministra školství a kultury Františka Kahudy.

Další čestné uznání dostal Stanislav Černý od rady MNV v Kralicích při slavnostním zasedání národního výboru 30. června 1962 ve škole u příležitosti rozloučení se školou a odchodu do důchodu. Na tomto zasedání byl přítomen Bohumír Pavlík, okresní školní inspektor z Třebíče a ještě jeden zástupce z odboru školství a kultury rady ONV v Třebíči. Slavnostní projev měl předseda MNV v Kralicích Karel Nekuda.

Školní rok 1962-63

Do školy je zapsáno 95 dětí. Vyučují Libuše Trnková, Marie Folíková, Vlasta Rousová a Libuše Šturmová, ředitelkou školy byla ustanovena Libuše Trnková.

V červnu 1963 zahráli žáci školy divadelní hru „Pyšná princezna".

Dne 31. července 1963 odchází do důchodu učitelka naší školy Marie Foltýnová.

Do školy chodí 98 žáků a vyučuje ředitelka Libuše Trnková, Vlasta Rousová, Libuše Sturmová a Věra Indrová, která přišla na naši školu ze Studic. Školní rok 1963-64

V letošním školním roce byl zakoupen pro potřeby školy magnetofon.

Úsilí o stavbu nové školní budovy

Úsilí o novou školu

Dějiny kralické školy jsou velmi podrobně popsány jednak ve školní kronice, založené řídícím učitelem J. Kunovským a v obecní kronice vedené řídícím učitelem Alfrédem Neurtalem.

Od založení školy v roce 1819 do dnešní doby uplynula již řada let. Za tuto dobu zdejší škola už dávno nevyhovuje jak požadavkům pedagogickým, tak hygienickým a není tudíž divu, že jak veřejní činitelé, tak občané více než 60 roků (od roku 1896) usilují o zbudování nové školy v Kralicích. O stavbě nové školy bylo během těchto let jednáno několikrát bezvýsledně. Roku 1913 vyzval sám okresní školní výbor zdejší zástupce obce, aby jednali o novostavbě školy. Proti tomu se však postavili někteří občané domácí a obě přiškolené obce Žholice a Jakubov a ke stavbě nedošlo.

Roku 1924 došlo další vybídnutí okresního školního výboru k započetí se stavbou. Tehdy bylo okresnímu školnímu výboru oznámeno, že ke stavbě školy je zakoupen vhodný

pozemek ve výměře asi 1,2 ha a že po zlepšení hospodářských poměrů se započne se stavbou.

V říjnu 1925 znovu jednáno o stavbě školy. Sholice a Jakubov však zástupce do schůze nevyslaly. Dne 8. listopadu 1925 byla nová schůze, v níž jednomyslně usneseno postavit novou školní budovu a požádat zemský výbor moravský o povolení potřebné výpůjčky na stavbu. Brzy nato podány znovu námitky proti stavbě školy. Opět se škola nestavěla.

V roce 1926 byl upraven školní obvod a děti z Jakubova chodí od 1. září 1926 do školy do Rapotic.

V září 1928 usneslo se obecní zastupitelstvo započít s přípravou na stavbu nové školy. Přípravný fond činil Kčs 17.000,-. V roce 1930 byly již vypracovány stavitelem Bedřichem Bělákem za Kčs 5.500,- plány na novou školu, úřední komisí bylo schváleno stavební místo na parcele č. 1405/10 Na horkách, státní finanční podpora přislíbena v listopadu 1930, ale ve schůzi obecního zastupitelstva dne 26. listopadu 1930 půjčka zamítnuta 7 hlasy proti 6 hlasům. Ke stavbě školy opět tedy nedošlo neshodou politických stran.

Během roku 1931 byla několikrát projednána v obecním zastupitelstvu půjčka Kčs 600.000,- na stavbu nové školy, ani tehdy neshodou politických stran nedošlo k dohodě. Na schůzi obecního zastupitelstva 1. dubna 1931, když již po páté byla projednávána výpůjčka Kčs 600.000, členové oposice opustili schůzi a zůstali jen komunisté a sociální demokraté.

V roce 1937 okresní školní výbor v Třebíči oznámil

místní školní radě, že je možno získat výpůjčku Kč 400.000,- pro stavbu školy ze zemské subvence. Ministerstvo financí se zaručovalo za výpůjčku a slíbilo přispět na úrok a jmov. Ani tehdy se stavba neuskutečnila.

Po druhé světové válce v letech 1946 až 1947 byla značná naděje na postavení nové školy a na ten účel byl povolen zemským národním výborem obnos 1 milion korun, leč námitky některých místních občanů proti stavebnímu místu Na horkách opět oddálily stavbu národní školy na neurčito.

V roce 1948 byl vydán zákon o jednotné škole a značně se rozšířila síť osmiletých středních škol. Tehdy byla možnost zřídit v naší obci osmiletou školu, nebylo však místo pro umístění jednotlivých tříd. Této možnosti však využili občané v Březníku, sehnali místo i když na přechodnou dobu v soukromých domech a školu získali. Později si přestavěné školní budovu nadstavili a umístili v ní všechny třídy školy včetně mateřské školky. Od roku žáci z Kralic i ze Sholic do vyšších tříd docházejí do Březníka.

Úsilí o vybudování nové budovy národní školy se změnilo v úsilí o vybudování devítileté střední školy. Bylo určeno nové místo pro školu za sokolovnou. V roce 1961 byla k plánované devítiletce vybudována občany nová kanalizace a upravena silnice. Okresním národním výborem ve Velké Bíteši byl stanoven školní obvod pro základní devítiletou školu v Kralicích. Do obvodu byly určeny obce Kralice, Březník, Sholice, Jakubov, Rapotice a Sudice.

V roce 1961 byla také zpracována dokumentace

na stavbu školy a byly již zadány přípravné práce, které měly začít v roce 1962. Avšak v důsledku zhospodárnění finančních nákladů práce nebyla ve stanovené době zahájena a stavba školy byla opět odsunuta.

Nyní se píše rok 1963 a nová budova školy dosud v Kralicích nestojí. Děti se vyučují ve čtyřech třídách, tři jsou umístěny ve škole a jedna v hasičské zbrojnici. Žel, že se dosud nepodařilo prosadit stavbu školy a naše děti se stále musí vyučovat v naprosto nevyhovujících místnostech, kde je vlhko a stářím vše schátráno.

Kino v Kralicích

První pokusy o zřízení kina v Kralicích sahají do údobí let 1935 až 1938, kdy nejvčtší iniciativu v tomto směru vyvíjel místní Sokol. Možno říci, že zřízení kina mělo přinést Sokolu značný zdroj příjmů, neboť byl v té době ve veřejnosti zájem o kino. V té době nebylo nikde v blízkosti kino, pouze v Náměšti n. Oslavou. Tehdejší úřady velmi nerady udělovaly koncesi a platilo určité pravidlo, že kino nemůže být zřízeno v obci, která není od místa, kde je kino v provozu, vzdálena alespoň 4 km. Protože v té době usiloval o zřízení kina také Sokol Březník, který měl dostatek finančních prostředků a byl iniciativnější, předešel Sokol Kralice a veškeré úsilí kralického Sokola zůstalo marno.

Vypukla druhá světová válka a četné kulturní podniky byly zadaveny. Zůstala jen kina, protože tam nalézali fašističtí okupanti zimní půdu pro propagaci

fašismu. S policováním důvěrně konstatoval, že mnoho kvalitních občanů, zvláště mládeže, z nedostatku jiné zábavy, putovalo v zimě, v létě, každou neděli, na kino do Břeníka, i když úroveň filmů byla velmi pochybená a českých filmů bylo hráno jen mizivé procento.

Koncem září v roce 1944 se podařilo zdejším občanům Josefu Vrbovi č.54, Adolfu Sochorovi č.57 a Františku Vybíralovi č. 90 vytvořit jakési družstvo, kterému okresní úřad v Třebíči povolil promítání určitých filmů. Členové družstva, které bylo později rozšířeno o další členy, zakoupili promítací aparát značky „Alma", vybudovali na galerii sokolovny dřevěnou kabinu a promítali každou sobotu a neděli večer filmy dle vlastního výběru. Týdeníky a různé aktuality byly přirozeně od začátku, až do konce plny válečných událostí. První filmové představení promítali: Josef Vrba č. 54, Stanislav Malnůček č. 115, František Konopík č. 146 a Miloš Slaněk č. 152.

Pro nedostatek otopu se promítalo v nevytopené sokolovně a projekce byla velmi špatná, přesto několik vytrvalců kino navštěvovalo. Družstvo určitě na tomto podniku doplácelo. Dne 6. února 1947 místní české zvukové kino bylo převzato do správy osvěty a vedením byla pověřena osvětová rada. Vedoucím kina byl jmenován Stanislav Černý, ředitel zdejší školy. Zároveň byla uzavřena nájemní smlouva se Sokolem o pronájmu sokolovny k promítání filmů. V následujících letech však návštěvnost kina velmi pokleslá vlivem rozšíření televize. Mnozí raději sledují večerní pořady v televizi doma než by chodili na kino a proto mnohdy se promítá kino jen pro 20 osob, takže z výdělku

se nemohou krýt rekie s promítáním spojené.

V roce 1963 vedoucím kina je stále Stanislav Černý, přístroj obsluhují Augustin Svoboda č. 154 a Miroslav Pavlíček č. 207, uvaděče dělá Lubomír Jaček č. 20 a uklízečka Marie Jašková č. 20

V roce 1947 se Sokolem uzavřena nájemní smlouva o pronájmu sokolovny. Sokol dostal 12% z příjmů po odečtení dárky do obce. Kabinu a lavice koupil místní národní výbor od soukromníků za Kčs 13.000,-. V roce 1962 byla uzavřena nová nájemní smlouva. Místní národní výbor podle této smlouvy platí roční nájemné Kčs 1440,-, za elektrický proud zaplatí 5 kWh za představení, dále zaplatí 7% nákupní ceny židlí, které kino používá.

Němci v Kralicích

Když v roce 1945 skončila druhá světová válka v naší obci se k německé národnosti hlásilo několik občanů: František Keiler č. 182, Alois Heger č. 70, František Kubík č. 182 a jeho manželka, Rudolf Bauman, správce lihovaru na Velkém Poli č. 25, Moric Schneider, správce dvora na Velkém Poli. Všichni výše uvedení byli Němci, kteří se do Kralic přistěhovali. K německé národnosti se však také hlásil František Bečka, který bydlel v domě č. 7a v Valu. Tento byl Čech a v době okupace se přihlásil k německé národnosti.

Po válce byl vítěznými mocnostmi schválen odsun Němců z Československa, zůstal v republice mohli pouze Němci antifašisté. Ostatní Němci byli soustřeďováni ve shromažďovacích táborech a odtud byli odsunováni buď do západního nebo východního Německa.

Z naší obce byli odsunuti oba manželé Kubíkovi, dcera Olga zůstala v republice, provdala se za kralického občana Hlavomíra Šabaty. Také byl odsunut Rudolf Baumann, jeho manželka byla Češka a odstěhovala se do Dolní Libochové. Jmenovaní byli soustředěni na čelnické stanici v Repolicích a odtud odsunuti.

Keilerovi a Hegerovi měli zpočátku Fondem národní obnovy zabaveny rodinné domky jako německý majetek, platili také měsíční nájemné za byt, Keilerovi Kč 100,- a Hegerovi Kč 80,- měsíčně. Správním národním správcem na německém majetku byl Josef Kožnar č. 12. Později byly případy byly vyřešeny tak, že byly domky opět vráceny oběma rodinám, poněvadž jak František Keiler tak Alois Heger se během války nechovali nepřátelsky vůči Čechům.

V Kralicích zůstal jako německý majetek domek č. 40 po rodině Pechánkové, ve kterém bydlela rodina Dvořákova.

Dvořák byl také národním správcem nad domkem a měl zájem ho odkoupit. Zájemců však bylo více a největší naději na koupi měl Jan Šilhan č. 6, který byl účastníkem Slovenského národního povstání. V roce 1950 byl také Jan Šilhan jmenován národním správcem a domek mu byl odprodán.

Po válce v roce 1945 nějakou dobu byli v Kralicích i němečtí vojáci. Byli to vojáci, kteří při ukončení války byli na našem území zajati, byli soustředěni do zajateckých táborů a než byl vyřízen jejich odsun do Německa byli (soustředěni do zajateckých táborů) přidělováni na práci, hlavně do zemědělství. Do naší obce byli přiděleni také

Němečtí vojáci v Kralicích

a pracovali v usedlostech u Františka Valy č. 7, Cyrila Valy č. 34, Karla Němce č. 32, Karla Kouřila č. 18 a Františka Vaverky č. 41. V roce 1946 byli všichni potom odsunuti do Německa.

Vyklizování pohraničí

V roce 1945 bylo z naší vlasti odsunuto mnoho Němců, hlavně z pohraničních oblastí. Tím byl narušen hospodářský chod jednotlivých oblastí a bylo proto třeba z vnitrozemí přesunout občany do oblastí, kde dříve bydleli Němci. Z naší obce se do pohraničí odstěhovalo několik rodin: Svatopluk Jaček s rodinou z č. 78, Cyril Jaček s rodinou z č. 131, Karel Jaček s rodinou z č. 190, Josef Barta s početnou rodinou z č. 122, František Široký s dětmi z č. 7a a František Kruček s rodinou z č. 75. Odchodem posledně jmenovaného zanikla v Kralicích cihelna.

Akční výbor N F

Akční výbor národní fronty byl utvořen po vítězství pracujících v roce 1948 a jeho činnost do roku 1949 byla již dříve popsána. Uvedu ještě změny ve složení AVNF, které nastaly v letech 1949 až 1963.

Dne 21. srpna 1949 byl zvolen po Arnoldu Jaškovi předsedou AVNF František Fila, vedoucí Jednoty v Kralicích. Po odstěhování Františka Fily do Kyjova zastupoval funkci předsedy místopředseda Antonín Mikuláček, přednosta zdejší železniční stanice ČSD. Ve schůzi dne 5. ledna 1952 byl zvolen předsedou Stanislav Černý, ředitel národní školy. Funkci jednatele vykonával Vladimír Holík, který se v roce 1952 odstěhoval do Brna. Když Stanislav Černý na jaře v měsíci březnu onemocněl

a delší dobu nemohl funkci zastávat, pověřila rada MNV vykonáváním funkce předsedy Františka Burešě č. 116, který později převzal předsednictví definitivně a jako předseda pracoval až do roku 1963, kdy se odstěhoval se svojí rodinou do Brna.

Zbudování pomníku padlých a zemřelých v 1. a 2. světové válce

Hned v roce 1945 bylo rozhodnuto na schůzi místního národního výboru dne 25. července postavit pomník padlým a zemřelým v první a druhé světové válce. Nových úkolů, kterých nebylo málo, bylo však zbudování pomníku odloženo.

V srpnu 1951 bylo určeno místo pro postavení pomníku před domem Františka Valy č. 7. Zároveň bylo rozhodnuto, že před pomníkem bude zbudován park. Hned bylo navázáno spojení s Jaroslavem Schejbalem, sochařem z Třebíče, kterému bylo zadáno zhotovení pomníku za Kčs 22.850,- a za každé jedno písmeno v nápisu dalších Kčs 12,-. Postavení bylo ujednáno za Kčs 600,-. Náklad na pomník nebyl hrazen z prostředků místního národního výboru, peníze byly získávány dobrovolnými dary, z výtěžků ochotnických divadel, tanečních zábav a podobně.

V roce 1952 byl péčí místního národního výboru, místního akčního výboru národní fronty a všech složek národní fronty, jakož i pozůstalých postaven v parku před domem č. 7 pomník. Pro slavnost odhalení pomníku byl ustaven slavnostní výbor ve složení: Alois Chmelka č. 58, Stanislav Malouček č. 115, Stanislav Černý č. 193, Věra Turková č. 13, František Musil č. 126 a Františka Rufeisenová č. 168. Slavnostní odhalení pomníku bylo 25. května 1952. Byla krásná neděle, mohutný průvod občanů, v němž byly zastoupeny všechny organizace v obci,

šel od sokolovny k pomníku, kde byla hlavní slavnost. Slavnostní projev měl poslanec národních shromáždění František Tymeš.

Na pomníku na prostém žulovém kvádru je zlatým písmem vyryto:

Obětovali životy za naši svobodu v první světové válce:

František Minařík 1876 - 1914	Ludvík Chytka 1890 - 1914
František Kolesa 1890 - 1914	Antonín Malata 1876 - 1915
Antonín Nevrtal 1879 - 1915	František Burian 1877 - 1915
Emil Krčma 1886 - 1915	Emanuel Šmarda 1887 - 1915
Inocenc Nekuda 1889 - 1915	Antonín Petrlík 1887 - 1916
Jaroslav Vála 1897 - 1916	Karel Moravec - 1916
Josef Franěk 1883 - 1917	Štěpán Šilhan 1887 - 1915
Jan Burian 1892 - 1917	Josef Musil 1898 - 1917

František Šmarda 1882 - 1918	Jan Newtal 1873 - 1918
Augustin Šochor 1898 - 1918	Josef Brdíčko 1894 - 1918

v druhé světové válce:

Ludvík Křikava 1900 - 1943	Arnošt Ruffeisen 1904 - 1943
František Burian 1905 - 1943	Serafín Koleva 1920 - 1943
Josef Burian 1903 - 1945	Antonín Sedlák 1916 - 1945

Zřízení místního rozhlasu

Do roku 1949 veškeré informace a zprávy, které podával místní národní výbor občanům se vyhlašovaly bubnováním. Místní národní výbor měl zaměstnance, říkalo se mu bubeník, ten několikrát v týdnu chodil po vesnici, přes rameno měl buben, bubnováním svolával občany a vyhlašoval zprávy. Zprávy byly vyhlašovány před domem Františka Valy č. 7, na rozcestí u domu Miroslava Kučmy č. 38, u Chmelkových č. 58, před zdravotním střediskem č. 54, u Krčálových č. 25 a u sokolovny jen důležitější zprávy.

Posledním dlouholetým bubeníkem byl Augustin Vala č. 69

Dříve zastávali tuto službu Alfons Petě a Vincenc Menařík č. 27.

Rokem 1949 nastala změna ve vyhlašování zpráv, poněvadž toho roku byl zřízen v Kralicích místní rozhlas a od této doby jsou všechny zprávy vyhlašovány rozhlasem z budovy národního výboru, kde je zřízeno vysílací zařízení. Zvláště v poslední době je rozhlas důležitým pomocníkem.

Obecní úřad zaměstnával dříve více osob než nyní. Bubeník dělal současně i službu polního hlídače. Nočního hlídače-ponocného-zastával naposledy Adolf Malý z č. 100, který byl současně hrobařem. Ponocný každou noc od 22 hodin do 2 hodin chodil po vesnici a pískal každou půlnou hodinu. U Švandových měl dřevěnou budku, kde se mohl za nepříznivého počasí ukrýt. V dřívější době byl v Kralicích i obecní pastýř, který vyháněl dobytek na pastvu „Na mlýnské" do žlebu za železniční trať. Tuto službu vykonával naposledy František Široký č. 78. Službu v kostele vykonává nyní Marie Malá č. 26.

Zdravotní středisko

Po roce 1945 vyvíjeli občané naší obce značné úsilí o zřízení zdravotního střediska v Kralicích. K praktickému i zubnímu lékaři naše obec patřila do Náměště. Pro naše občany by bylo mnohem výhodnější zřízení zdravotního střediska přímo v Kralicích. K disposici byl celý dům č. 54 po Josefu Vrbovi, který se v roce 1949 odstěhoval do Prahy, kde mu byl přidělen domek po Němcích a jeho dům v Kralicích od 1. dubna 1950 byl dán do užívání místnímu národnímu výboru a tento ho určil pro zdravotní středisko. Budova dobře vyhovuje pro zdravotní účely, má vodovod a ústřední topení.

Snaha kralických byla korunována úspěchem, když v prosinci 1950 bylo zřízeno v Kralicích zdravotní středisko a následujícího roku byl i přidělen lékař MU Dr. František Olova. Na lékařské ordinace dojížděl nejdříve z Brna, s rodinou se přistěhoval až v roce 1953 po úpravě bytu.

K obvodu zdravotního střediska v Kralicích patří následující okolní vesnice: Březník, Rapotice, Sudice, Lhotice, Jakubov, Otradice a samozřejmě Kralice. Pacienti mají spojení buď vlakové ze Sudic, Rapotic a Jakubova nebo autobusové z Březníka. Pro léky se dojíždí do lékárny v Náměšti. Zdravotní středisko navštěvují také odborní lékaři.

Přechodně od roku 1954 do roku 1959 byla ve středisku i porodní asistentka. Po roce 1959 se všechny děti rodí v porodnici.

V Kralicích počínaje rokem 1956 máme i zubní oddělení, dvakrát až třikrát týdně dojíždí zubní lékař z Brna. Prvním stálým zubním lékařem v Kralicích byl v roce 1959 Dr. Jauča, po něm zubní technik Černý a od roku 1963 promovaný zubní lékař Žemek. Do obvodu zubního lékaře patří také obce Kralice, Březník, Rapotice, Sudice, Lhotice, Jakubov a Otradice.

Prostor před zdravotním střediskem byl upraven, zahrádky odstraněny a roku 1960 zřízen svépomocí občanů park v hodnotě Kčs 10.000,-.

Poštovní úřad v Kralicích

Již na schůzi místního národního výboru dne 9. října 1945 byla zmínka o možnosti zřídit v obci poštovní úřad.

Poštovní doručovatel do Kralic docházel z Náměště a když chtěl někdo poslat balík, či jiného si něco vyřídil na poště, musel do Náměště. Zřízení poštovního úřadu by bylo velmi výhodné. Místní národní výbor však neměl k dispozici žádnou budovu, kde by mohl poštovní úřad umístit, vstoupil proto v jednání s Růženou Richtrovou č. 114. Jako vlastně v Kralicích domek a sama bydlela mimo Kralice. Jednání skončilo úspěšně pronájmem domku na 10 let, bylo však nutno provést adaptační práce, což si vyžádalo značný finanční náklad, na příklad za nábytek bylo zaplaceno Kčs 43.110,-. Krajský národní výbor v Brně poskytl finanční půjčku na zřízení pošty v částce Kčs 100.000,-. Toto vše nestačilo a proto místní národní výbor vyvíjel iniciativu k získání peněz. Tak na příklad tradiční „Martinské hody" v roce 1946 byly pořádány v sokolovně a u Sklenáře a čistý výtěžek byl určen na zbudování pošty. Hody organizoval místní národní výbor pomocí zábavního výboru ve složení: Miroslav Kroma č. 38, Josef Odehnal č. 86, Stanislav Černý č. 198, Jan Rozum č. 64, Cyril Jaček č. . Všichni členové místního národního výboru chodili po vesnici jako sládci a výtěžek z hodů byl veliký.

Výnosem ředitelství pošt v Brně ze dne 9. prosince 1946 byl zřízen v Kralicích poštovní úřad a do provozu byl dán 1. ledna 1947. Značné zásluhy o zřízení poštovního úřadu měl Josef Urba č. 54.

Do roku 1958 byl poštovní úřad umístěn u Richtrů v domě č. 114. Doba 10 let, na kterou byl sjednán nájem vypršela, Růžena Richtrová nechtěla déle domek pronajmout, poněvadž měla v úmyslu se přestěhovat do Kralic. Proto bylo problémem získat jinou vhodnou budovu pro poštu.

Naskytla se příležitost v domě č. 3 u Augustina Krejčího, který v té době byl společně s Kouřilovými z č. 18 vystěhován z Kralic jako neplnič zemědělských dodávek - později se obě rodiny vrátily zpět do Kralic. Výjimka u Krejčí byla tedy přidělána na poštovní úřad a od roku 1958 je poštovní úřad u Krejčí.

Jako v každé obci i v Kralicích bývalo dříve mnoho živností a řemesel. Dnes služby obyvatelstvu konají komunální a jiné podniky.

Živnosti a řemesla

Dříve byly v Kralicích tři hostince: u nádraží u Široků č. 93, u Šabatů č. 2 a u Chmelků č. 58. Zvlášť známý byl hostinec u Chmelků, majitel Raimund Chmelka měl současně řeznictví a uzenářství a jeho hospoda byla známá široko daleko. Byla výhodně položena u hlavní silnice a mnoho cestujících se tam zastavovalo. Dne 1. února 1953 byl hostinec u Chmelků uzavřen.

Vedoucí pohostinství v č. 2 Miroslav Šabata se přestěhoval v květnu 1946 do Sudic, kde má vlastní domek a hostinec převzal jeho majitel Josef Sklenář. Ten byl postavou velmi silný, vypadal zdravě, avšak onemocněl rakovinou a ve věku 43 let v říjnu 1959 po dlouhém a velikém utrpení zemřel.

V současné době je rakovina obávanou nemocí, lékařská věda nemá dosud účinného léku, který by byl schopen nemoc odvrátit. V téže době kdy zemřel Josef Sklenář, zemřela v Kralicích na rakovinu ještě Lida Jaškova, manželka Adolfa Jaška, tajemníka MNV. Zemřela ve věku 28 let, také po velikém utrpení. Kromě

těchto dvou mladých lidí zemřelo na tutéž chorobu také mnoho dalších osob.

Po smrti Josefa Sklenáře jeho manželka je nadále zaměstnána v hostinství, vedoucím byl nejdříve Zdeněk Dabáv z Březníčka, později Nováček ze Stanoviště.

Od 5. srpna 1963 je zřízena v pohostinství u Nováčků výdejna obědů, je možno si předem objednat oběd a stravovat se. Tato výdejna je zvlášť výhodná pro důchodce, poněvadž cena obědu se řídí výší důchodu.

Hostinec u Široků byl v roce 1951 přestavěn. K dřívější malé nálevně byl přistavěn sál.

V roce 1945 bylo v naší obci několik prodejen potravin. Hlavní byla prodejna družstevního obchodu na porcesti, potom obchod u Františka Řezaniny č. 83 - ten později převzala dcera Pavla Valová, obchod u Cyrila Valy č. 34 a obchod u Augustiny Suchánkové č. 72, která prodávala také uhlí. Obchody u Cyrila Valy a Augustiny Suchánkové měly jen málo zákazníků a brzy po válce byly zrušeny. Nejvíce zákazníků nakupovalo na porcesti a potom u Pavly Valové.

V roce 1964 byl obchod na porcesti přeorganizován na samoobsluhu, byl zrušen obchod Pavly Valové a zůstala jenom jedna prodejna. Tedy od roku 1964 nakupují naši občané v samoobsluze, dříve každý zákazník byl při nákupu obsloužen prodavačem. V samoobsluze si zákazník u vchodu vezme košík, svoji nákupní tašku si ponechá u dveří, projde obchodem vyznačeným směrem a navážené zboží, o které má zájem, si vezme do košíku. U dveří je pokladna, pokladní spočítá celkovou cenu odebraného zboží, zákazník

zaplatí, zboží si přeloží do své nákupní tašky a jde s nákupem domů. Nákup tímto způsobem jde velmi rychle a neodává se, že by se někdo snažil vzít zboží, aniž by je zaplatil.

Holičství a kadeřnictví byla v Kralicích dvě. Na rozcestí v domě Blaženy Sklenářové č. 80 stříhal a holil František Doležal a v domě č. 129 Edvard Milián, ten se však z Kralic brzy po roce 1945 odstěhoval a zůstala jen jedna provozovna. Také František Doležal si v roce 1954 našel zaměstnání v Brně, takže v Kralicích nebylo holičství žádné, ba ani v sousedním Březníku. Občané zaměstnaní mimo Kralice se nechávali stříhat v místě svého zaměstnání, děti a starší občané museli dojíždět do Náměště.

Teprve v roce 1962 zásluhou MNV byla zřízena opět dobře vybavená provozovna holičství v domě č. 18 u Kouřilů. Místní národní výbor opatřil nábytek a ostatní potřebné zařízení a naši občané se mohou opět nechat obsloužit v Kralicích. Práce zajišťují Služby města Náměště.

Na rozcestí měl kovárnu Rudolf Kaiser č. 61 a v domě č. 134 Albert Malý. Již za druhé světové války byla zrušena kovárna u Kaiserů a brzy po válce i druhá kovárna, oba si našli zaměstnání u ČSD.

Obuvnictví bylo několik. Boly opravoval až do své smrti Augustin Vala č. 69, Stanislav Říháček č. 16 po založení JZD byl předsedou družstva a nejdéle pracoval Jindřich Kralochvíl, který později přešel do služeb obce Kralic a opravy bot prováděl až do své smrti v roce 1964. Od tohoto roku již provozovna obuvnictví v Kralicích není.

Pekařství bylo u Václava Rousa č. 112 a u Jaroslava Vytlačky č. 113. Posledně jmenovaný si však brzy po roce 1945 našel jiné zaměstnání a přestal míti živnost. Pekárna u Rousů byla v roce 1951 přebudována ve velkou pekárnu a je stále v provozu. Chléb i rohlíky se dovážejí z Kralic do širokého okolí. Zaměstnáno je tam mnoho kralických žen, které chodí do práce na noc, kdy dělají rohlíky.

Ve strojnictví Marcela Krčmy č. 59 byly opravovány zemědělské stroje, úmrtím majitele v padesátých letech přestala živnost.

Asi v roce 1943 se do naší obce přistěhoval František Grym a měl kamnářství také jeho smrtí v padesátých letech živnost přestala.

V roce 1946 ohlásil na krátkou dobu živnost Oldřich Pavlíček č. 9 a zřídil si opravnu motorových vozidel. Velmi brzo se však z Kralic odstěhoval.

Krejčovství bylo u Hynka Veleby č. 39, těsně po válce v roce 1945 živnost zanikla. Antonín Valv č. 184 provozoval živnost až do roku 1955, kdy odešel do továrny do Náměště. Krátkou dobu měl krejčovskou živnost i Jan Šilhan č. 6.

Do roku 1946 prováděl elektroinstalatérské práce Antonín Rous č. 194

Již v roce 1919 byla založena Antonínem Hájkem v Kralicích v domě č. 90 jirchárna. V době prosperity zaměstnávala až 35 dělníků. Později roku 1934 postavil Josef Vrba ve Žlebě novou jirchárnu, kde pracovalo asi 15 zaměstnanců. Také tyto oba podniky brzo po druhé světové válce přestaly pracovat. Místností u Vybíralů v domě č. 90 používalo potom místní JZD pro družstevní prádelnu, dnes však slouží pěst

původnímu účelu. Vrbova jirchárna sloužila jako lihový kůlna a od roku 1964 tam má uskladněno obilí zemědělské družstvo.

Cihelna u nádraží patřila Josefu Válovi č. 19, který ještě po druhé světové válce pálil cihly pro opravu svého rodinného domu. V objektu této cihelny asi po 8 roků do roku 1964 většinou důchodci škrabali tak zvané „papráky". Dřevo bylo vždy v zimě navráženo z okolních lesů, abaveno kůry a odváženo vlakem do papíren v Olomouci. Horníkova cihelna u státní silnice směrem k Rapolicím patřila Františku Kučíkovi, který se v roce 1945 přestěhoval s rodinou do pohraničí a tím cihelna zanikla.

Během poslední světové války byl v provozu i mlýn Františka Tomana u silnice ve směru k Rapolicím. Později se ve mlýně jenom šrotovalo a po válce provoz ustal úplně.

Lihovar na Velkém Poli ještě nyní pracuje a patří k podniku Lihovary a škrobárny v Kaolíčkově Brodě.

Dnes se kuřivo prodává v pohostinstvích, dříve však byly v Kralicích dvě trafiky. U školy prodával kuřivo Petr Švanda č. 101 a u nádraží měla dřevěnou budku Marie Podsedková č. 135.

Kolařství měl Antonín Suchánek č. 72 a Teodor Svoboda, pro stáří a úmrtí přestali oba v padesátých letech pracovat.

V Kralicích bylo ještě kolářství Aloise Ryšánka č. 108, pokrývačství Františka Hlucha č. 17 a dámské krejčovství Augustiny Burešové č. 191.

Archeologický průzkum

Muzejní spolek pro uchování bratrských památek a tisků si vytkl zakrátko po svém založení za úkol pátrat po místě, kde asi byla bývalá kralická tiskárna, odvezená roku 1629 do Lešna v Polsku. Pro nedostatek finančních prostředků a pro těžkosti získat zájem u odborníků, nemohl být průzkum prováděn.

Muzejní spolek v roce 1954 odevzdal cenné sbírky malého muzea do správy Moravského muzea v Brně s výhradou, že zůstanou nadále v Kralicích. Teprve v roce 1956, kdy stát vynakládá na obnovení starých památek značné částky, zahájila známá badatelka v oboru moravského husitství, doktorka Vlasta Fialová z historického oddělení Moravského muzea v Brně, první průzkum na kralickém tvrzišti.

Uprostřed prázdnin 1. srpna 1956 ráno se sešli v kralické škole badatelé a dobrovolní pracovníci z řad učitelstva okresu velkobítešského, aby se vzájemně poradili o postupu při průzkumu. Byli přítomni: ředitel Moravského muzea Dr. Karel Tihelka, Dr. Vlasta Fialová, Dr. Vodnařík ze Státní pedagogické knihovny v Brně, místní ředitel školy ve výslužbě Alfred Nevrlal, ředitelka školy ve výslužbě Ludmila Křivá a ředitel školy Stanislav Černý. Mezi učiteli brigádníky byli ředitel Josef Křen z Oemanic, ředitel Jaroslav Štefl z Rapotic, ředitel Antonín Střecha z Nové Vsi, ředitel Čeněk Lálal z Heřmanova, ředitel František Dostál z Vidonína, ředitel Alois Vala z Borovníku a učitel Kincl ze Ubrasavi. Po poradě se odebrali všichni na tvrziště, kde ředitel Stanislav Černý provedl první zakopnutí motykou do země u schodů do Adamova domu.

Archeologický výzkum se tedy začal prováděl na „Adamově kopečku" za kralickou školou, kde murejní spolek před časem koupil už neobydlený domek s velkým klenutým sklepem a s pumpou, které staří lidé říkali „hradní studna", což byla jediná stopa po zaniklé tvrzi. Na „Adamově kopečku" nebylo už ani památky po valech a hradním příkopu. Byl zastavěn bez ladu a skladu drobnými zemědělskými usedlostmi, jejichž sklípky, chlívky a otevřená hnojiště mu nedávala půvabu, stejně jako některé zanedbané chalupy.

Nejstarší domek, podle posledních majitelů nazývaný Adamovým, byl vystavěn v roce 1783 náměstkou vrchnosti pro místního faráře, který měl být dosazen ke kralickému kostelu. Poněvadž farář byl ustanoven do Jinošova, kam jsou od té doby Kralice přifařeny, sloužíval tento domek různým panským zaměstnancům a penzistům až do 19. století, kdy ho získala soukromá osoba, jejíž dědic jej prodal Murejnímu spolku. Byl vystavěn na vysoké kamenné podezdívce, v níž měl dvě okna a nad nimi ve štítě ještě dvě půdní okénka. Do zvýšeného přízemí obydlí se vcházelo z východní strany po několika kamenných schůdcích. U těchto schůdků byl proveden první výkop. V hloubce asi 30 cm narazili brigádníci na vnitřní stěnu mohutné základní obvodové zdi tvrze z lomového kamene. Tato zeď byla silná 190 cm a šla kolmo na domek, v opačném směru končila ve vzdálenosti asi 2,5 m od svého vybouráním.

Přítomní brigádníci se radostně dali do práce a brzy odkryli stěny jedné z místností tvrze, ve které byla vnitřní omítka ještě zachována. Zaoblené ostění v rozích místnosti

nasvědčovalo, že místnost byla klenutá. Celá prostora místnosti byla zaplněna sutí z bývalé tvrze.

K brigádníkům z řad učitelstva se přidali také někteří kraličtí občané, kteří ochotně pomáhali jak při výkopávkách, tak při bourání Adamova domku č. 24, který stál nad sklepením tvrze. Pomáhali Adolf Jaček st., Viktor Jaček a Josef Jaček a trvalým pomocníkem byl Antonín Pelta č. 26. Také kraličtí školáci konali při výzkumu cenné služby, neboť přesívali hlínu a čistili nalezené úlomky nádob, kachlů a dlaždic.

Šťastnými nálezci prvních literek byli žáci Zdeněk Jaček a Jindřich Klečka, který zde byl na prázdninách u babičky Doškové. Za krátkou dobu bylo nalezeno 13 dalších původních liskařských literek. Kromě literek přicházeli brigádníci na nesčetné střípky nádob a úlomky velmi pěkných kachlů.

Jiné překvapení čekalo na půdě bouraného Adamova domku. Když brigádníci snesli jeho krytinu, otevřel se z jeho půdy rozhled na celou obec i na všechny cesty k ní vedoucí. Bylo zřejmo, že stavba jen o něco vyšší, vybudovaná na tomto místě, mívala rozhled na všechny strany. I tato strategická výhoda svědčila o správném místě výzkumu.

Zatím se přihlásil konec prázdnin, učitelští brigádníci nastoupili do své práce a tvrziště, které oživovali také větší žáci kraličké školy, zlichlo.

O prázdninách v roce 1957 bylo ve výzkumu tvrziště pokračováno. Státní památková péče i státní úřad archeologický

pochopil význam objevů a poskytl na průzkum finanční podporu, takže na staveništi mohli pracovat už stálí dělníci, oba byli z Brna.

V první polovině září 1957 bylo objeveno za severní obvodovou zdí, kde býval příkop středověké tvrze, velké množství literek, hroudy strusky z litečiny, plechové proložky, mnoho bronzových špendlíků a dokonce i linkovací pero, kterým rýsovali čeští bratři do zpěvníku notové osnovy. Tak bylo nalezeno kolem sedmi set kusů literek. Literky byly opatrně očištěny a dr. Vlasta Fialová literky rozdělila podle druhů a zjistila, že odpovídají přesně textu Kralické bible. Zatím bylo zjištěno sedm typů bratrského písma. Litery jsou většinou zachované a mají i signaturu. Z toho je vidět, jak dokonalá byla už tenkrát bratrská tiskárna v Kralicích. Čeští bratři nebyli ovšem jen výbornými tiskaři, ale překládali z několika jazyků. Byli skvělými kreslíři iniciálek a záhlaví kapitol, které tolik obdivujeme v kralické bibli. Dokonce si sami lili písmo a vyráběli tiskařskou čerň. Profesor K. Nešvara z Národního technického muzea v Praze, jeden z našich nejlepších odborníků v oboru knihtisku se vyjádřil, že je to nález skutečně prvořadý, protože typografické hmotné památky do roku 1800 jsou u nás i za hranicemi velmi vzácné. Stejného názoru jsou i němečtí historikové. Ani berlínské muzeum nemá podobné obírky i když je Německo kolébkou knihtisku.

Opravy kostela

Současně s průzkumem kralického tvrziště byl péčí Moravského muzea v Brně opraven bývalý bratrský kostelík v Kralicích, na jehož stěnách jsou vzácné nápisy zhotovené českobratrskými tiskaři v roce 1581. Vedení celé úpravy

kostela bylo svěřeno Ing. Jaroslavu Fialovi z Brna, manželu Dr. Vlasty Fialové.

Postup oprav v kostele byl následující. Po opravě věže, kde je nová vazba i krytina, bylo přistoupeno k vnitřní úpravě kostela. S pracemi se začalo na podzim roku 1956. Po vyklizení všech věcí v kostele, z nichž některé byly provizorně uloženy ve stodole u Jašů, provedli malíři na pojízdném lešení oškrabání omalovaného zdiva až na původní bílou omítku. Při oškrabávání malby za oltářem objevili fresku z počátku 13 století. Nalevo od prostředního okna je výjev, který představuje korunování panny Marie a vpravo je svatý Martin, který se dělí o své roucho se žebrákem.

Dřevěná část kůru, která byla v roce 1901 rozšířena, aby bylo na kůru získáno více místa, byla nyní odstraněna a tak vznikla původní, tak zvaná tribuna, spočívající na třech románských obloucích. Pod dřevěným bedněním kůru byla nalezena část dalšího českobratrského nápisu s letopočtem 1580, který datuje úpravu kostela na bratrský sbor třetího roku po převzetí tajné tiskárny do bezpečí kralické tvrze. Nápis se nalézá nad prostředním obloukem tribuny. Všechny bratrské nápisy restauroval odborný restaurátor Růžička z Brna.

Během oprav byla otevřena hrobka rytíře Jindřicha Kralického z Kralic, pohřbeného tam v roce 1576 a vyňata měděná tuba s listinou, psanou na pergamenu, kterou do hrobky v roce 1901, kdy byla při opravě kostela hrobka rovněž otevřena, vložil tehdejší farář Pluskal. Průzkum hrobky provedla v srpnu 1957 doktorka antropologie A. Lorencová z Moravského muzea v Brně. Opatrně vyňala

celou kostru rytíře Jindřicha Kralického z Kralic, rovněž kostru jeho manželky a dítka. Kostry nechala v Brně v muzeu preparovat a dala uložit do malých dřevěných rakví, které byly vloženy zpět do vyčištěné hrobky. Tuba s původní listinou z roku 1901 byla položena k rakvím. Štít Jindřicha Kralického z Kralic byl zásluhou Dr. Vlasty Fialové chemickou cestou restaurován a bude vystaven ve vitríně místního muzea, je ukázkou renesanční šlechtické módy.

V sakristii byla na levé straně okna objevena velmi nezřetelná kreoba postavy s gloriolou. Pod dlažbou v sakristii byly objeveny dvě kostry, ležící obličejem k východu. Kosti byly svázány do bílého šátku a uloženy na místním hřbitově.

V celé prostoře kostela a v sakristii byla položena nová dlažba z červených pálených čtvercových dlaždic, zvlášť k tomu účelu vypálených podle vzoru několika zachovalých původních dlaždic. Dláždění prováděli odborní dlaždiči z Brna.

Bývalá českobratrská křtitelnice byla opravena a doplněna podstavcem a ze zachovalé kamenné desky, rovněž z doby bratrské, byl v sakristii upraven stůl, podobný stolu, u něhož bratrští kněží konali bohoslužby.

Opravu vnitřku kralického kostela doplnilo přenesení náhrobních kamenů, které původně ležely v jeho dlažbě, ale v roce 1900 byly umístěny na jižní vnější zeď kostela, kde velmi trpěly povětrností. V létě 1957 byly vráceny do kostelní lodi a osazeny do jejich stěn. Přeprava náhrobních kamenů byla prováděna odborně kamenáky. Náhrobní kameny byly vazeny do bří stěn kostela a doplnily tak vhodně starobylý ráz kostela.

V roce 1957 přicházelo do Kralic mnoho návštěv i ze zahraničí protože Unesco zařadilo 500 výročí vzniku Jednoty bratrské a 300 výročí vydání souborných děl jejího posledního biskupa Jana Amose Komenského „Opera didaktica omnia" mezi světová výročí. Zvlášť živý zájem o kralický výzkum projevila početná výprava bratří různé národnosti a z nejrůznějších zemí, jejichž společným pojítkem je právě Kralická bible.

Roku 1957 se podařilo Muzejnímu spolku v Kralicích vykoupit na tvrzišti dva další opuštěné domky a tak mohly být ještě v létě domky č. 50 a č. 70 odklizeny, při čemž byly získány krásně opracované kameny, jimiž bylo chatrné zdivo domků z nepálených cihel zesilováno. Tyto „tvrzové kameny" jsou uloženy ve vyčištěném „hradním sklepě" pod někdejším Adamovým domkem.

Také výzkum v prostoru severně od široké zdi byl štědrý na nálezy. Bylo nalezeno 5 stříbrných penízků z druhé poloviny 16. století, téměř 1200 liskařských typů a 486 bronzových špendlíků. V hloubce asi 2 m byly vykopány také tři těžké střely z kuší, typické pro 15. století, které ukazují na napadení vojskem Matyáše Korvína, které táhlo v roce 1468 starou cestou kolem Kralic od Třebíče k Brnu. Později nalezeno ještě 12 střel. Celou tvrz obíjel obranný příkop s valem.

V roce 1958 začal výzkum na kralické tvrzi 1. července se čtyřmi dělníky a brzy přinesl příjemná překvapení. Nejen nálezem dalších pěkně zachovalých literek a vázaných typů not, ale i krásných kachlů a 22. srpna i džbánku

s pokladem 35 tolarů pěkných ražeb a z tak dobrého stříbra, že vypadaly jako nové. Nejstarší z nich má letopočet 1534, nejmladší 1595. Poklad byl uložen do země patrně v létě 1605 za velké paniky při vpádu Bočkajovců na Moravu. Zakopané tolary byly asi částí kořisti z tiskárny, jejíž správce Samuel Sylvestr zemřel podle textu na náhrobku v kralickém kostele 25. listopadu 1605. Tehdy byla neklidná doba válečná, v zemi zuřil mor a jeho přátelé, pokud tuto zlou dobu přečkali, nemohli už poklad krásných mincí najít.

Dne 31. července 1958 přijel do Kralic ředitel archeologického ústavu Dr. Poulík s profesorem Dr. V. Richtrem. Byl stanoven plán dalšího výzkumu, jehož předpokladem bylo získání Mollova sklepa u východní zdi tvrze a Kožnarova domku, jehož sklep a chlév těsně přiléhal k její západní straně. 26. srpna přijel do naší obce ředitel krajského střediska památkové péče a ochrany přírody ředitel Jaroslav Červinka s Ing Marlem. 3. prosince 1958 se uskutečnila další porada za vedení RNDr. Musila, předsedu geologického oddělení Moravského muzea v Brně, který podle profilu příkopu v sondě určil, že příkop kralické tvrze býval suchý. Působila to jednak jeho poloha nad ostatním okolím a jednak propustnost jeho půdy, která by vodu trvale neudržela. Hradní příkop byl asi v polovině 16. století z větší části zasypán, když ho přerušil velký vinný sklep, vystavěný Jindřichem Kralickým z Kralic při přebudování gotické tvrze v renesanční panské sídlo.

Z někdejšího domku, vystavěného nad středem gotické tvrze zbývalo na počátku roku 1959 jen klenuté předsklepí.

Pod tíhou sněhu se však v zimě jeho klenba probořila, neboť po vybrání zásypu od vnitřní strany východní zdi tvrze spočívala její váha jen na nedbale vystavěné malé zdi. Tolo předsklepí byl jediný přístřešek pro dělníky. Při odklízení spadlého klenutí bylo nalezeno množství kupodivu dobře zachovalých kachlů se zajímavou renesanční výzdobou. Zároveň se otevřel celý prostor střední vstupní místnosti tvrze. K dokreslení jejího půdorysu tvaru protáhlého obdélníka chyběla jeho západní část, předpokládaná pod sklípkem a chlévem sousedа Kočnara.

Když byla jeho usedlost vykoupena podobně jako Mollův sklep, byl nejdříve odklízen Kočnarův sklípek. Byl v něm zazděno kromě krásného erbu orlího křídla Judyty z Lomnice, první manželky Jindřicha Kralického, ještě 13 opracovaných kamenů. Erb Judyty z Lomnice určuje datum přestavby kralické tvrze do čtyřicátých let 16. století.

Po odstěhování drobného zvířectva z Kočnarova chlévа došlo i k jeho zbourání. A tu konečně bylo odhaleno celé gotické stavení a bylo možno stanovit jeho velikost, bylo 24 m dlouhé a 10 m široké. Obvodové zdi z načervenalého kamene téměř 2 m silné, se místy zachovaly až do výšky 180 cm, jinde byly pobořeny. Zejména se tak stalo ve východní části budovy, která však byla až do roku 1924 úplně zachovaná jako klenutá místnost, jíž šafář z protějšího panského dvora používal za mléčný sklep. Při parcelaci tento sklep koupil František Došek, který jej rozbořil a z jeho kamene si na trati postavil malý domek, jehož získání je nyní nejnaléhavějším požadavkem jak k dokončení výzkumu, poněvadž v jeho zahrádce a dvorku

pokračuje zasypaný příkop tvrze, tak i k docílení celkového obrazu této významné památky.

Vzhled tvrziště také značně získal odbouráním nevzhledného novodobého přístavku u Motlova sklepa, jehož stará část patřila ke tvrzi. U tohoto sklepa pod vrstvou zřícenin vysokou 235 cm, která tvořila část „Adamova kopečku", byla odkryta renesanční dlažba z plochých modrých kamenů, která kryla asi celé nádvoří, ohraničené kromě gotického zdiva těmi renesančními křídly. Západní vychází zpod Kožnarova domku a na jeho částečně zachovaných zdech stály dvě chalupy: č. 50 Řezáčova a č. 70 Malachova. Podle hojných nálezů bronzových sponek, puklic a jiných částí kovového kování nalézaných v tomto prostoru, můžeme soudit, že v tomto křídle bývalé tvrze byla umístěna známá knihařská dílna bratrská, která v Kralicích přetrvala tiskárnu.

Pokračování tohoto křídla se zachovaným dveřním otvorem ve zdi se stopami omítky omítky jde ještě do dvora souseda Brabce. Z východního křídla výzkum zachytil dvě rovnoběžné zdi, vedoucí ke zbytkům mohutné brány. Terén bude prozkoumán v roce 1964.

Podaří-li se časem připojit k dosud získaným částem tvrze zbytek jejího areálu a upravit je i okolí tak, jak si to národní památka zasluhuje, může se stát skutečnou vzdobou našeho kraje. Výzkum v Kralicích je od roku 1960 zabezpečován Archeologickým ústavem ČSV a jeho výsledek je téměř půlčtvrta tisíce unikátních literek ze 16. století, vzácných dokladů k dějinám knihtisku, téměř tisíc bronzových špendlíků. Byl získán bohatý materiál keramický od zásobnic

a nádob z 13. století po krásné renesanční kachle.

V srpnu 1961 bylo nalezeno ve velmi pěkném dobře zachovaném hrníčku 20 tolarů z let 1530 - 1600 a přes 50 drobných mincí ze století 14.- 17., z nichž několik patří k velmi vzácným. U kostela také nalezený slovanské esovité záušnice z 11. století.

Vzácné návštěvy v Kralicích

V roce 1947 navštívil Kralice president naší republiky Dr. Eduard Beneš, když v té době pobýval na zámku v Náměšti ve svém letním sídle. President Dr. Eduard Beneš si s velkým zájmem prohlédl českobratrské památky v Kralicích.

Dne 27. května 1957 navštívili Kralice zahraniční hosté z USA a z Afriky. Byli to buď Češi, kteří se před lety usadili v obou zemích, nebo takoví, kteří se už narodili v cizině mají buď otce nebo matku Češku. Hosté si se zájmem prohlédli kralické památky, bývalý českobratrský kostel a muzeum bratrských památek. U školy je očekávali zástupcové obce a školy. Děti a jinoši darovali každému hostu kytičku konvalinek a zazpívali několik národních písní.

Obecní matrika

Údaje o narození a úmrtí obyvatelů kralických získal kronikář ze záznamů obecní matriky, kterou od roku 1949 vedl člen místního národního výboru Alois Chmelka. Do konce roku 1948 spravoval matriku farní úřad v Jinošově. Občanské záležitosti spravuje nyní MNV, jemuž pomáhá sbor pro občanské záležitosti.

Narození dítěte jsou rodiče povinni ohlásit na MNV matrikáři a po dohodě s nimi dostane dítě jméno, rovněž úmrtí člena rodiny se hlásí matrikáři. Také sňatek ohlašují snoubenci na MNV a jsou oddáni v oddací síni v Kralicích.

V matrice naší obce jsou podchyceny jen narození, úmrtí a sňatky, které se uskuteční v Kralicích. Dítě, které se narodí v porodnici, úmrtí v nemocnici, nebo i sňatek mimo naši obec není v matrice zaznamenán. V posledních letech většina dětí se narodila v porodnici a počínaje rokem 1959 se v porodnici rodí všechny děti.

Také těla zemřelých nejsou pohřbívána jen na místní hřbitov, ale zvláště po roce 1960 je stále více zemřelých, kteří mají pohřeb žehem v brněnském krematoriu. Státní pojišťovna má i pojištění pro případ úmrtí a mnohý občan si již za svého života platí pravidelně určitou částku a potom, když zemře, pozůstalí jen oznámí úmrtí pojišťovně a ta obstará pohřeb.

Sňatky

Od roku 1949 svatební obřady se uskutečňují v obřadní síni MNV. Dříve většina snoubenců měla církevní sňatek a byli oddáváni v místním kostele farářem v. Jinošova. Civilní sňatek býval výjimkou buď v Třebíči nebo v Brně. Od roku 1949 je pravoplatný jedině sňatek uzavřený na místním národním výboru. Přechod od církevních sňatků k civilním byl a dosud ještě ve většině případů je takový, že snoubenci se dají oddat na MNV a potom v kostele. Aby mohl být někdo oddán v kostele, musí předložit doklad o civilním sňatku.

První svatba na MNV podle nových nařízení byla v dubnu 1950 – ženich František Vaverka a nevěsta Marie Hladká ze Lhotic. Místní národní výbor v Kralicích

věnoval novomanželům dar v hodnotě Kčs 2.000,-

Vítání občánků

Dne 24. ledna 1960 bylo v naší obci první vítání občánků do života a od tohoto roku sbor pro občanské záležitosti pravidelně dvakrát až třikrát do roka organizuje tuto slavnost v obřadní síni MNV. Slavnost se již vžila a občanům se velmi líbí. Rodiče vždy na pozvání přinesou do obřadní síně děti, které se v poslední době v Kralicích narodily, dostaví se také kmotři a členové rodiny. Všechny přivítá a pozdraví předseda MNV a matrikář. Rodiče při slavnostním aktu slibují, že ze svých dětí vychovají řádné občany naší vlasti. Jména dětí jsou zapsána do pamětní knihy, kterou vzorně vede ředitel školy Stanislav Černý. V upomínku na slavnostní uvítání do života dostávají rodiče pamětní list, který je též dílem Stanislava Černého. Křtinové dary maminkám obstarají vždy členky výboru žen. Pro své dítě převezme maminka i vkladní knížku se základním vkladem Kčs 20,-, které nejdříve věnoval výbor žen, nyní přispívají i jiné složky.

Při slavnosti účinkují vždy žáci národní školy a program vhodně doplňují členky VŽ, které pod vedením Heleny Ronzové nacvičí vždy několik písní. Sbor pro občanské záležitosti uvažuje do budoucna i o jiných slavnostech, jako stříbrné a zlaté svatby ap.

Údaje o narození, úmrtí a sňatku

Rok	Narození dětí	Úmrtí dětí	Úmrtí dospělých	Celkem	Sňatky
1938	6	0			
1939	5	1			
1940	12	2			
1941	9	1			
1942	13	0			
1943	17	2			
1944	18	0			
1945	9	0			
1946	10	0			
1947	12	0			
1948	14	0			
1949	11	0			
1950	5	1	10	11	9
1951	4	0	9	9	6
1952	11	1	9	10	2
1953	14	0	12	12	11
1954	13	0	5	5	7
1955	6	0	5	5	7
1956	3	0	8	8	3
1957	2	1	11	12	1
1958	3	0	3	3	5
1959	0	0	3	3	1
1960	0	0	3	3	1
1961	0	0	7	7	2
1962	0	0	8	8	4
1963	0	0	14	14	7

Nové domy v roce 1946

V roce 1946 byly ukončeny stavby rodinných domků a současně dostaly čísla:

Linhard Bucek	č. 187
Oldřich Burian	č. 188
Jaroslav Malý	č. 189
Karel Jašek	č. 190
Rudolf Bureš	č. 191
Josef Jašek	č. 192
Stanislav Černý	č. 193

Závod míru přes Kralice

Od čtyřicátých let se pravidelně jezdí na území naší republiky cyklistický závod Praha - Berlín - Varšava. Již několikrát v historii tohoto závodu vedla jeho trať i přes naši obec. Nejprve tomu bylo v květnu 1955 v roce 1. celostátní spartakiády. Tehdy obě strany hlavní silnice byly vyzdobeny barevnými tásněmi a děti, které závodníky vítaly byly oblečeny ve spartakiádním úboru. Pohled na silnici byl velmi pěkný.

Podruhé projížděli cyklisté - závodníci různých národů - Kralicemi 3. května 1957. Projeli obcí směrem od Brna k Třebíči mezi 13 a 14 hodinou. Byli vítáni velmi srdečně nejen dětmi, ale i ostatními občany, kteří přijeli i z okolních vesnic. Ulice, kudy cyklisté projížděli, byla velmi bohatě vyzdobena, hesla napsal ředitel školy Stanislav Černý a výzdobu provedli školní děti, učitelé a výbor žen. Výzdoba byla pochválena i rozhlasem. Jako první závodník projel Kralicemi závodník ze Sovětského svazu.

Závod míru projížděl Kralicemi ještě v květnu 1958 a v květnu 1961. Závodníci byli vždy v Kralicích velmi

srdečně přivítáni. V ostatních ročnících neseděla trať závodu míru přes naši obec, etapa z Brna do Prahy jde obvykle přes Velkou Bíteš a Kralicím se vyhne.

Celostátní spartakiády

Od roku 1955 každých pět roků se uskutečňuje v Praze celostátní spartakiáda, při které vystupují cvičenci z celé republiky. Je snahou zapojit do příprav a nácviku skladeb všechny cvičence a nejlepší cvičí v Praze.

V roce 1955 cvičily v Praze jenom ženy. Školní mládež z Kralic spolupůsobila při nácviku skladeb v Břeclavi a v Náměšti. V Kralicích byla ukázka ze cvičení skladeb 1. celostátní spartakiády 12. června 1955 u příležitosti oslav Mezinárodního dne dětí. Děti nacvičily Zlatou bránu a cvičení s krychlemi.

V roce 1960 bylo spartakiádní vystoupení v Kralicích 19. června opět u příležitosti oslav Mezinárodního dne dětí. Kromě spartakiádních cvičení předvedli žáci i závodivé hry. Příští CS bude v roce 1965.

Vyznamenaní horníci

Pravidelně každý rok u příležitosti Dne horníků jsou vyznamenáváni nejlepší horníci. Dne 9. září 1955 se tohoto vyznamenání dostalo i dvěma kralickým horníkům: Adolfu Volfovi č. 88 a Vincenci Minaříkovi č. 205. V předvečer Dne horníků 8. září přijeli do Kralic spolupracovníci těchto vyznamenaných horníků blahopřát.

Výstava 8. a 9. května 1960

Ve dnech 8. a 9. května 1960 byla ve škole uspořádána výstava „15 let budování naší obce". Na výstavě bylo názorně fotografiemi a kresbami vyjádřeno ve zkratce všechno, čím vesnice během patnácti let žila. Činnost národního výboru a všech složek v obci vedle fotografií a obrázků doplňovaly texty a vysvětlivky. Při té příležitosti byly vystaveny i práce žáků ve škole. Celá výstava byla zachycena fotograficky a v třebíčské Jiskře byl o ní uveřejněn článek. Výstavu navštívilo přes 300 osob.

Zemědělství do roku 1949

Zemědělská výroba do konce války a ještě v prvních letech po válce byla soustředěna v rukou soukromníků, majitelů zemědělských usedlostí. Jak vypadalo toto vlastnictví v naší obci:

Zemědělské usedlosti o výměře kolem 20 ha polí

František Vala č. 7	Augustin Slaněk č. 4
Augustin Krejčí č. 3	Karel Kouřil č. 18
Adolf Jaček č 14	bratří Nevralové č. 37

Usedlosti o výměře nad 10 ha

František Ryšánek č. 8	Vincenc Šmarda č. 35
Adolf Sochor č. 57	Antonín Malý č. 28
Karel Němec č. 32	Jan Voneš č. 10
Josef Franěk č. 5	Josef Vala č. 19

Usedlosti o výměře pod 10 ha

Jan Měcháček č. 40
František Váverka č. 41
Cyril Vála č. 34
Josef Ryšánek č. 11
Božena Jašová č. 44
Miroslav Krčma č. 38
Raimund Chmelka č. 58
František Bárta č. 12

Usedlosti o výměře kolem 5 ha

Rudolf Kaiser č. 61
Jindřich Kočnar č. 156
Josef Široký č. 27
Jan Nekuda č. 68
Josef Široký č. 32
Josef Brabec č. 23
Regina Nekudová č. 55
Vladimír Sklenář č. 60
Ludvík Pavlíček č. 9
Františka Valová č. 153
Jaroslav Vytiska č. 113
Cyril Moll č. 22
Adolf Krejčí č. 62
Kristina Velebová č. 39
Stanislav Říháček č. 16
Jan Rozum č. 64
Marie Křikavová č. 73
Jindřich Kralochvíl č. 67
Antonín Suchánek č. 72
František Toman č. 48
Marcel Krčma č. 59
František Kučík č. 75
Metoděj Sochor č. 43

Kromě těchto zemědělských závodů bylo ještě určité množství usedlostí ještě o menší výměře. Usedlosti o výměře 8 ha a větší vlastnily svůj koňský potah, majitelé menších usedlostí obdělávali svoje políčka buď hrabovým potahem, nebo si pole nechali obdělat. Za to však museli pracovat určitý počet hodin na polích zemědělce, který jim pole obdělal.

Od roku 1945 probíhá socialisace našeho hospodářství a to hlavně v našem průmyslu. Zemědělství stále zůstává

na své dřívější úrovni, pole jsou rozkonskována na velké množství majitelů a za takového stavu není možno zavádět nové metody práce a ve větší míře mechanisaci práce.

V roce 1949 byl vydán v naší republice zákon o zemědělských družstvech, podle něhož naše zemědělství bude přecházet na vyšší stupeň výroby, na výrobu kolektivní. Od roku 1949 jsou v naší republice zakládána jednotná zemědělská družstva a naše obec patří v zakládání družstev mezi přední obce v republice.

Založení JZD

Hned 29. června 1949 se podařilo na veřejné schůzi zemědělců v hostinci u Sklenářů založit zemědělské družstvo. Při zakládání družstva byli členy družstva i nezemědělci, poněvadž většina zemědělců ještě tehdy nechápala výhody společného hospodaření a proto do družstva nevstupovala. Ze zemědělců se dali členy družstva jen následující:

Stanislav Říháček č. 16 — Adolf Sochor č. 57
Jindřich Kožnar č. 156 — Karel Nekuda č. 55
Františka Valová č. 153 — Jaroslav Vyliška č. 113
Josef Široký č. 27

a zemědělci z Velkého Pole: Františka Hálová, Alois Kovárník, Josef Brodský, Ignác Surovčík, Ignác Donaťák, Rudolf Klusák, Josef Řezanina a Marie Nočičková.

Na zakládající schůzi bylo zvoleno první vedení družstva:

Stanislav Říháček	předseda
Adolf Sochor	místopředseda
Karel Nekuda	pokladník

a pětičlenný výbor: Františka Hálová č. 45, Božena Ryšánková č. 11,

Jaroslav Vyšioka č. 113, Široký Josef č. 27 a Martin Jaček č. 84.

K 31. prosinci 1949 čítalo družstvo 50 členů, z nichž jen část byla zemědělců.

Naše zemědělské družstvo začalo hospodařit ve II. typu. Tento typ hospodaření organizuje společné obdělávání polí. Pro přechod k socialistické výrobě v zemědělství jsou tři základní typy.

I. typ Společná organisace polních prací

II. typ Rozorávání mezí, provádění hospodářsko-technických úprav půdy, zavádění společných osevů na lánech družstevních pozemků scelených pro společné obdělávání.

III. typ Společná rostlinná i živočišná výroba s postupným zaváděním socialistického odměňování podle množství a jakosti práce.
Rozdělování společných družstevních důchodů se děje výlučně v pracovních jednotkách. Již tedy nerozhoduje velikost a jakost pozemků, které rolník do družstva dal, ale množství vykonané práce.

V roce 1950 hospodařilo naše zemědělské družstvo ve II. výrobním typu. Zemědělci prováděli traťové osevy a sklizené obilí se mlátilo společně. Družstvo jako celek splnilo předepsané dodávkové úkoly a přebytky byly rozděleny mezi družstevníky.

Roku 1950 byly vykoupeny od státních a velkých zemědělců mechanisační prostředky v celkové hodnotě Kčs 145.800,- a družstvo tehdy mělo k disposici: 1 traktor, 2 ručné vozy 5 mlátiček, 1 samovazač.

Družstevní prádelna

Aby ženy měly v domácnosti ulehčenou práci, byla v budově u Vybíralů č. 90 v roce 1950 zřízena družstevní prádelna, sušárna a žehlírna. Byla tam pračka, žehlička (mandl), žehlicí kromě těchto potřeb tam byl i lis na tlačení ovoce a přístroj na uzavírání konzerv.

V prádelně si mohli vyprát prádlo družstevníci i nedružstevníci, práci si každý vykonal sám, ale zaplatil za použití určitý poplatek.

Za 1 hodinu práce se platilo

	členové JZD	členové JSČZ	nečlenové
praní	15,-	20,-	25,-
žehlení	20,-	25,-	30,-

V roce 1950 čítalo družstvo již 130 členů a určitá část družstevníků již byla pro přechod na vyšší typ hospodaření. Vedení družstva již o této možnosti uvažovalo, k přechodu na vyšší typ však nedošlo. Mezi družstevníky byla dosud nejednota v této otázce.

Dne 18. března 1951 na výroční členské schůzi bylo zvoleno nové představenstvo družstva:

Karel Nekuda č. 55	předseda
Cyril Peťa č. 30	místopředseda
Josef Široký č. 27	hospodář
Karel Nekuda č. 109	pokladník

Další členové výboru: Josef Široký č. 53, Stanislav Říhaček č. 16, Martin Jašek č. 84, Paula Jeřková č. 132,

Ludmila Křivá č. , Josef Horký ml., č. 1
Rudolf Kluzák č. 45, Josef Brodský č. 47
Ludmila Černíková, ml. č. 31 za ČSM.

Družstvo tehdy obhospodařovalo :

půdu členů družstva	65 ha	29 a
půdu z druhé pozemkové reformy	137 ha	76 a
celkem	203 ha	5 a

Aby byla získána jednota názoru družstevníků na přechod k vyššímu typu hospodaření, byla mezi členy družstva organisována široká agitace pro zavedení II. výrobního typu. Byly stanoveny agitační dvojice, tyto navštěvovaly družstevníky a získávaly je pro II. typ a pro hospodářsko technickou úpravu půdy. Každý družstevník napsal na podpisovou listinu, zda je pro přechod družstva na vyšší typ, či nikoliv.

Aby vůbec byl možný přechod na vyšší typ hospodaření, bylo nezbytně provést hospodářsko technickou úpravu půdy. Ti, kteří s THÚ půdy nesouhlasili, byli z družstva vyškrtnuti (Emanuel Nevrtal, Jindřich Nevrtal, Antonín Procházka, Adolf Vala, Adolf Šochor).

Technicko-hosp. úprava půdy

Roku 1951 byla konečně provedena THÚ půdy, pole byla přeměřena a půda družstva byla přidělena ve velkých celcích. Také jednotlivým rolnickým vzdělavatelům, soukromě hospodařícím byla přidělena půda podle THÚ.

Mezi družstevníky byla s úpravou spokojenost, mezi většinou rolníků byl však stále odpor k družstvu, což se

projevilo i snahou znemožnit provedení JZÚ půdy. Hůlky „Za sadem" byly v noci vytahány a ztratil se celkový přehled o půdě a proto nemohly být dělány změny v majitelích a muselo být požádáno o nové přeměření půdy.

Každý zemědělský závod měl stanoveny povinné dodávky zemědělských produktů. Poněvadž u některých větších zemědělců byla obava o splnění stanovených dodávek, byla k zemědělstvím nad 15 ha určena národním výborem k mlátičce kontrola. Obilí bylo přímo od mlátičky dodáváno do skladů. Výmlat se prováděl na tři směny, tedy i v noci.

V roce 1951 hospodařilo naše družstvo stále podle II. výrobního typu. Dobytek ještě neměl společné ustájení, na osev dal každý družstevník tolik, kolik by sám zasel a podle výměry potom zase dostával úrodu. Poněvadž družstvo k obdělávání půdy nemělo dostatečné množství mechanizačních prostředků, byla sjednávána vždy smlouva s traktorovou stanicí na pravidelné práce. Pro určitý obvod byla vždy zřízena traktorová stanice, se kterou jednotlivá zemědělská družstva uzavírala smlouvy o provádění zemědělských prací. Nejdříve pomáhala našemu zemědělskému družstvu traktorová stanice z Velké Bíteše, v roce 1956 však byla zřízena traktorová stanice v Březníku, která pracovala až do roku 1963, kdy byla zrušena, když zemědělská družstva už byla dostatečně vybavena mechanizačními prostředky.

Představenstvo družstva se stále zabývá možností přechodu družstva na vyšší typ hospodaření a připravuje

pro ~~to~~ podmínky. Dne 23. září 1951 získalo družstvo pronájmem na 10 roků od Miloše Slaňka č. 152 drůbežárnu. Jmenovaný si postavil tuto drůbežárnu, chov drůbeže však již neprovozoval. Kravín je plánován ve chlévech na Velkém Poli, zepřiny u Říháčků č. 16, u Slaňků č. 4 a u Chmelků č. 58.

Také zahumenkové hospodářství odpovídá II. výrobnímu typu hospodaření. Kromě práce na společných celcích a společné odměny má nárok každý družstevník na zahumenkové hospodářství. Výkorní zemědělci dostávají zahumenku ve výši výměry 0,50 ha, kovozemědělci 0,20 ha a bezzemci nedostávají žádnou zahumenkovou půdu.

Hodinová práce, kterou družstvo provádí traktorem je účtována různě:

za 1 hodinu práce účtuje družstvo členům družstva Kčs 12,-
nečlenům " 13,-
zemědělcům nad 15 ha " 15,-

Přechod na III. typ hospodaření

Významným mezníkem ve vývoji zemědělského družstva je 5. březen 1952. Tehdy byl na společné schůzi družstevníků jednomyslně přijat návrh na přechod k III. typu hospodaření. V tomto výrobním typu je již společná rostlinná i živočišná výroba a odměňování družstevníků se děje jen podle vykonané práce, tedy podle množství pracovních jednotek, které družstevník prací během roku získá. Odměňován je družstevník zálohově každý měsíc a k uzávěrce na konci roku dostává doplatky. Nyní se tedy přešlo ke skutečně společné práci,

dobytek je také veden do společných stájí. Hovězí dobytek je ve stájích na Velkém Poli, u Krejčů č. 3 a u Říháčků č. 16, vepřový dobytek je u Kouřilů č. 18.

Každý družstevník musel dát pro společné ustájení stanovený počet dobytka podle výměry půdy, se kterou vstupoval do družstva. Měl-li dobytka více než podle výměry měl předat družstvu, tento si mohl ponechat pro svoje zahumenkové hospodářství. Zpravidla si ponechával 1 krávu, 1 prase a nějaké drobné zvířectvo. Kdo měl nižší stav dobytka, vyrovnávalo se z prostředků okresního národního výboru. Bylo také určeno, že družstevník, který z družstva vystoupí, dostane zpět stejné množství půdy přiměřené bonity, s níž vstoupil do družstva a také dobytek, který přivedl.

V této době byla výměra zemědělské půdy družstva zvýšena o výměru usedlostí Karla Kouřila č. 18 a Augustina Krejčího č. 3, kteří byli z Kralic vystěhováni jako neplnitelé zemědělských dodávek. V roce 1957 jim však byl umožněn návrat domů a Karel Kouřil byl v roce 1957 zvolen předsedou zemědělského družstva.

Pro společnou práci v III. typu hospodaření byly vytvořeny stálé pracovní skupiny. Stálých pracovníků bylo k disposici 53 a pracovníků na špičkové práce 22. Tento stav však byl naprosto nedostačující a chybělo ještě asi 40 pracovníků.

V roce 1952 uzavřelo naše družstvo patronátní smlouvu s náměstkým podnikem Velamos. V této době byly patronáty hojně uzavírány a mělo se tím pomoci družstevníkům při práci, hlavně opravou mlátiček a jiných zemědělských strojů.

Dne 8. června 1952 mělo družstvo výroční členskou schůzi, bylo zvoleno nové představenstvo v čele s předsedou Josefem Širokým č. 53, ten však brzy onemocněl a přestal vykonávat funkci předsedy, kterou za něho převzal Josef Brodský č. 45.

Pro zajímavost uvádím odměny funkcionářů družstva schválené členskou schůzí v roce 1952:

předseda	roční odměna	400 pracovních jednotek
účetní	roční odměna	250 pracovních jednotek
skladník	roční odměna	250 pracovních jednotek
agronom	roční odměna	250 pracovních jednotek
zootechnik	roční odměna	250 pracovních jednotek
vedoucí pracovní skupiny		250 pracovních jednotek

Od roku 1952 má družstvo svoji kanceláři v hasičce v místnosti, kterou dříve obýval Arnošt Široký. Dříve všechny záležitosti týkající se družstva byly vyřizovány v bytech předsedů družstva Stanislava Říháčka č. 16 a Karla Nekudy č. 55.

Na výroční členské schůzi družstva 20. února 1953 byl předsedou družstva zvolen Jindřich Kožnar č. 56.

Stále trvá nedostatek pracovních sil. Aby se zvýšil zájem družstevníků o práci v družstvě, byl stanoven minimální počet pracovních jednotek, které musel družstevník získat, chtěl-li si udržet nárok na celou zahradenku. U mužů byl předepsán počet PJ 180 ročně, u žen 150 PJ ročně, u žen nad 55 roků a u žen s malými dětmi 120 PJ ročně.

V roce 1953 zaostávaly žňové práce. Vedení družstva dále vyzývalo nedružstevníky k pomoci při žních. Ani družstevníci nedocházeli řádně do práce a proto členská schůze schválila usnesení, podle kterého každý kdo nebude řádně docházet do práce v družstvě bude z družstva vyloučen a bude mu vrácena půda. K ukončení žňových prací vydatně pomáhal i národní výbor a organisoval 16. srpna mírovou směnu, která byla hlavně zaměřena ke svozu obilí.

Na výroční členské schůzi 9. února 1954 byl předsedou družstva opět zvolen Jindřich Kočnar č. 56, družstvo mělo 43 členů.

Zhospodařovaná zemědělská půda 175, 16 ha, z toho orná 162, 77 ha
zahumenky 23, 27 ha, z toho orná 18, 50 ha

Pracovní jednotka byla plánována na Kčs 8, 80, odměna skutečná však byla Kčs 15, 37

Předsedou družstva v roce 1955 byl opět zvolen Jindřich Kočnar č. 56. Hospodaření v tomto roce bylo poměrně velmi úspěšné, neboť byla dosažena vysoká odměna za pracovní jednotku Kčs 22,-. V roce 1955 bylo započato se stavbou drubežárny v Pivovárku, byla tam zavedena elektrika, objekt oplocen a kolem drubežárny vysázeny ovocné stromy.

Dne 1. ledna 1956 byla zahájena v naší republice práce na socializaci vesnice v souladu s II. pětiletým plánem, který počítá se socializací vesnice na 60 až 70 %. Národní výbor v Kralicích vyvíjí velkou iniciativu získat pro družstevní podnikání celou vesnici. Toto úsilí se potkalo s úspěchem a během roku 1956 přistoupilo v Kralicích do družstva 13 zemědělců s celkovou výměrou 148 ha orné půdy. Družstevní výměra byla hodně zvětšena a proto půda byla znovu přeměřena.

Družstevní výroba zvítězila

V tomto roce naše zemědělské družstvo udělalo veliký krok kupředu, prakticky všichni zemědělci jsou členy družstva. Jako poslední přistupovali v roce 1957 Miroslav Kvíma č. 38 a František Toman č. 49.

Na výroční členské schůzi v roce 1957 byl zvolen předsedou družstva Karel Kouřil č. 18, který se s rodinou vrátil do Kralic, když předtím byl vystěhován jako neplnič zemědělských dodávek.

Do roku 1957 je hovězí dobytek ustájen převážně v kravíně na Velkém Poli, tento kravín však nedostačuje a proto v roce 1957 přikročilo družstvo ke stavbě nového kravína u silnice vedoucí z Kralic do Rapotic. Kravín je moderně vybaven, vodovod je veden do vodojemu v prostoru nové drůbežárny ve směru ke Lhoticů a odtud do kravína. Elektrická energie je přivedena samostatnou linkou od Březníka.

Karel Kouřil zastával funkci předsedy družstva do roku 1960, tehdy byl zvolen předsedou družstva Jindřich Korl

z Kuroslep. V této době do méně prosperujících družstev byli ustanovováni funkcionáři, hlavně předsedové i z jiných míst. Jindřich Kozl zastával funkci předsedy družstva do roku 1963, kdy byl zvolen předsedou opět Jindřich Kočnar.

Sloučení družstev

Dne 16. března 1961 došlo ke sloučení našeho zemědělského družstva s družstvem v Horních Lhotiích. Sloučovací schůze byla v pohostinství u Široků za účasti 100 družstevníků z Kralic i Lhotic. Sloučení schváleno všemi přítomnými.

Vzešlo také nové představenstvo družstva:

Jindřich Kozl	předseda	- Kuroslepy
Jaroslav Tomec	agronom	- Kralice č. 116
Miroslav Krčma	skupinář, člen představenstva	- Kralice 38
František Blaček	skupinář, člen představenstva	- Lhotice
Josef Kaláb	hlavní zootechnik	- Lhotice
Milan Malý	zootechnik	- Kralice č. 28
Cyril Vala	mechanizátor	- Kralice č. 34
Marie Minaříková	skupinářka	- Kralice č. 205
Jarmila Malá	skupinářka	- Kralice č. 77
Marie Rousová	skupinářka	- Lhotice č. 37
Anna Kalinová	členka představenstva	- Lhotice č. 4
Miluše Široká	skladník	- Kralice č. 136
Karel Ráčil	skladník	- Lhotice č. 24
Josef Vala	člen představenstva	- Kralice č. 19

Od roku 1961 hospodaří Lhotice a Kralice společně pod společným názvem Jednotné zemědělské družstvo Pozlaví Kralice.

Před sloučením v roce 1960 byl následující stav v družstvech Kralice a Horní Lhotice:

	Kralice	Lhotice
základní prostředky	4,940.115,- Kčs	2,429.597,- Kčs
výměra zemědělské půdy	468,48 ha	180,35 ha
výměra orné půdy	408,12 ha	156,29 ha
počet družstevníků	117 osob	47 osob

Výše pracovní jednotky před sloučením:

	Kralice	Lhotice
pracovní jednotka	12,- Kčs	18,- Kčs
naturálie k pracovní jednotce	2,71	2,83
celkem	14,71 Kčs	20,83 Kčs

Od roku 1961 má družstvo kancelář v prostoru u krávína, když zakoupilo od stavebního podniku domek, který sloužil při stavbě krávína.

Rok 1963 je dosud nejúspěšnějším rokem v hrubé zemědělské produkci na 1 ha zemědělské půdy.

1 ha zemědělské půdy vyprodukoval:

v roce 1961	Kčs	5.741,-
1962	Kčs	5.344,-
1963	Kčs	6.267,-

Rostlinná produkce se na této částce v roku 1963 podílí Kčs 3.545,- a živočišná výroba Kčs 2.721,-

Denní průměr na jednoho pracovníka v roce 1963 je v rostlinné výrobě 0,73 pracovní jednotky a v živočišné výrobě 1,46 pracovní jednotky.

Průměrný počet pracovních jednotek odpracovaných jedním pracovníkem za rok je 378,34 pracovních jednotek.

Vedení družstva pořizuje stále nové stroje, takže nyní je poměrně dobře vybaveno stroji.

V roce 1961 na 1 pracovníka připadá strojů v hodnotě Kčs 7.524,-
v roce 1962 Kčs 7.727,-
v roce 1963 Kčs 10.040,-
Celková hodnota pořízených strojů v roce 1963 je Kčs 226.372,08

Zemědělské družstvo má stálý nedostatek pracovních sil. Průměrný věk družstevníků je 53 roků, chybí mládež a stále je hodně těch, kteří nechodí do práce pravidelně a na celý den, tak na příklad z 80 pracovníků v rostlinné výrobě jen 36 žen chodí do práce pravidelně.

Nejvyšší výměra zahumenku je 0,50 ha půdy, včelně zahrady nebo ovocného sadu. Zahumenkové hospodářství se obhospodařuje společně v rámci družstva. Členové obdrží plodiny podle průměrného heklarového výnosu. Za obdělání 0,50 ha zahumenku odpočítá se rodině 15 pracovních jednotek. Osivo si družstevník dodá vlastní.

Rodina družstevníka může mít v osobním vlastnictví: 1 krávu nebo 2 kozy, 1 až 2 prasata na výkrm ročně, 15 slepic, 5 hus nebo kachen, 10 králíků, 10 včelstev.

Odměny funkcionářům družstva v roce 1963

předseda	80 pracovních jednotek měsíčně
agronom	64 PJ
zootechnik	70 PJ
hlavní účetní	1.600 Kčs měsíčně
mechanizátor	68 pracovních jednotek měsíčně
1. účetní	59,5 PJ
2. účetní	59,5 PJ (Kčs 850,-)
skladník Kralice	42 PJ
skladník Žholice	16,66 PJ
provozní zootechnik	70 PJ
vedoucí polní skupiny v Kralicích	58 PJ
vedoucí polní skupiny v Žholicích	58 PJ
pokladník	10 PJ
hlídač	1 PJ za noc

Družstvo má také sociální fond, ze kterého poskytuje určité částky družstevníkům, na příklad v mateřské dovolené poskytuje 70% průměrné měsíční odměny za posledních 12 měsíců.

Z kulturního fondu organizují družstevníci každý rok autobusový zájezd do různých končin vlasti, peníze věnují také na kulturní podniky v obci.

Veškerá činnost v družstvě musí být schválena členskou schůzí, která je nejvyšším orgánem družstva, práci řídí představenstvo a kontrolním orgánem je revizní komise.

Osevní plocha v roce 1963

Obiloviny:	pšenice ozimá	90,66 ha
	jarní	11,20 ha
	žito	44,65 ha
	ječmen ozimý	2,33 ha
	jarní	51,40 ha
	oves	63,99 ha
	celkem	264,23 ha

Luštěniny:	hrách	7,02 ha
	vikev	2,00 ha
	luskrobilné směsky	5,98 ha
	celkem	15,00 ha

Technické plodiny:	řepka	12,50 ha
	mák	5,00 ha
	cukrovka	9,48 ha
	celkem	26,98 ha

Brambory		76,00 ha
Krmná řepa		10,50 ha
Pícniny:	jetel červený dvousečný	77,51 ha
	jetel a vojtěška, travní směs	5,43 ha
	vojtěška	17,64 ha
	louky	16,79 ha
	trávy na semeno	7,65 ha
	jarní směsky	19,46 ha
	kukuřice na siláž	15,00 ha
	směs kukuřice a slunečnice	20,96 ha

Věkové rozvrstvení družstevníků v roce 1963

do 25 roků	7 družstevníků, z toho	ženy 4	muži 3
od 25 roků do 45 roků	51 družstevníků	žen 36	mužů 15
od 45 do 60 roků	50 družstevníků	žen 37	mužů 13
nad 60 roků	39 družstevníků	žen 23	mužů 16
celkem	147 družstevníků, z toho	žen 100,	mužů 47

Celkový průměrný věk družstevníků je 53,5 roků.

Podle věkových skupin má každý člen družstva za povinnost odpracovat:

do 25 roků	muži 200 pracovních jednotek,	ženy 180 PJ
od 25 do 45 roků	muži 250 PJ	ženy 180 PJ
od 45 do 55 roků	muži 220 PJ	ženy 170 PJ
od 55 do 65 roků	muži 150 PJ	ženy 140 PJ
nad 65 roků	muži 90 PJ	ženy 80 PJ

Kdo z členů družstva tento stanovený limit neodpracuje, nemůže se mu započítat uplynulý rok do důchodového pojištění jako odpracovaný. Jednotlivé sociální případy řeší sociální komise družstva a dárková komise okresního národního výboru.

Přehled hospodaření za posledních 10 roků. Směrná čísla od roku 1961 s dřívějšími roky se nedají srovnávat, poněvadž toho roku došlo ke sloučení družstev a změnily se podmínky.

Pohyb členů

	1953	1954	1955	1656	1957	1958	1959	1960	1961	1962
Přistoupilo členů	4	2	2	38	12	21	2	3	–	4
Přistoupilo zemědělských závodů	–	–	2	17	7	19	1	–	–	–
Vystoupilo členů	3	3	3	–	–	–	1	3	–	–
Vystoupilo zemědělských závodů	2	2	–	–	–	–	–	–	–	–
Výměra zemědělské půdy přistoupilých	–	–	13,39	189,93	19,44	44,92	5,00	–	–	–
Výměra zemědělské půdy vystoupilých	2,44	2,30	–	–	–	–	–	–	–	–

Obhospodařovaná půda

	1953	1954	1955	1956	1957	1958	1959	1960	1961	1962
Zemědělská půda - ha	175,19	173,29	179,59	389,34	413,35	416,12	460,45	462,48	649,44	658,52
Orná půda - ha	162,77	162,01	167,91	347,20	362,86	372,06	405,09	408,12	573,72	586,81
Počet zahumenek	30	37	38	62	74	92	96	90	110	110
z toho společné	–	–	–	–	–	–	–	77	74	74
Potřeba PS na 1 ha zemědělské půdy	74	67	71	54	52	53	64	76	90	77
Hodnota základních prostředků	307	332	398	1077	1168	1427	2482	4970	7488	7994

Počet členů v družstvu

	1953	1954	1955	1956	1957	1958	1959	1960	1961	1962
Počet členů družstva	43	37	38	83	95	116	117	116	165	169
z toho pracujících	30	30	31	70	80	89	98	106	151	110

Pracovní jednotky

	1953	1954	1955	1956	1957	1958	1959	1960	1961	1962
Počet pracovních jednotek	12886	11623	11983	21024	21569	24265	29218	35831	58326	55617
Výše pracovní jednotky v penězích Kč	15,37	22,-	26,-	26,-	17,-	14,-	9,50	12,-	13,-	14,-
Výše pracovní jednotky v naturáliích v Kč	3,44	3,26	7,03	7,42	6,51	5,07	2,63	4,20	0,95	1,05

Finanční poklady

	1953	1954	1955	1956	1957	1958	1959	1960	1961	1962
Výnosy v tisících Kčs	462	503	533	926	824	866	846	1550	2492	2254
Splnění plánu tržby v procentech	125,2	121,2	121,9	123	85,8	89,7	70	100	98,1	87
Výnosy rostlinné výroby	182	109	157	357	192	381	328	402	758	750
Výnosy živočišné výroby	256	355	304	497	410	436	460	1016	1620	1433
Náklady na výrobu	188	137	135	237	303	328	354	871	1162	1144
Čisté peněžní výnosy	238	308	362	645	467	461	406	544	1100	931

Deklarové výnosy

Výnosy v q z 1 ha	1963	1953	1954	1955	1956	1957	1958	1959	1960	1961	1962
pšenice	32,5	21	18,4	19,7	21,7	18,32	24	24	21,35	29,9	29
žito	26	17,8	17,2	20,5	20	24,76	23,9	19,1	22,6	27,96	21
ječmen	26,5	21,4	20	18,8	18,7	19,84	18	20,2	29	26,95	29,9
oves	27	17,06	26	20,5	16,9	18,05	19	25	27	26,3	24,4
řepka olejná	11	–	–	27	14	17,87	12,7	18,7	–	15,73	9,4
mák	5,5	–	2,4	–	–	0,29	5,7	4,9	5,13	5,6	5,9
cukrovka průmyslová	350	–	–	–	250	232	311	120	295	335	306
brambory	110	111	90	138	126	93	86	101	69	89	60,9
krmná řepa	330	261	228	187	230	270	408	200	300	361	209

Dodávka státu

Dodávka v q	1953	1954	1955	1956	1957	1958	1959	1960	1961	1962
pšenice	311	195	149	290	294	551	281	226	691	650
žito	165	134	178	358	423	616	651	650	1116	867
ječmen	300	215	146	398	389	316	469	667	512	714
oves	62	8	–	11	40	15	366	–	112	160
krmniny celkem	838	552	473	1057	1146	1498	1767	1543	2431	2393
cukrovka	–	–	–	–	–	1245	660	1083	1341	1138
brambory	1902	1204	1342	2858	2381	2550	2899	1718	3248	2185

Stavy dobytka

Stavy v kusech	1953	1954	1955	1956	1957	1958	1959	1960	1961	1962
skot	106	80	97	168	186	229	279	280	241	432
z toho krav	48	46	42	51	62	76	81	87	144	157
vepřový dobytek	114	119	121	304	268	306	369	355	541	588
z toho prasnic	13	12	14	29	33	39	46	51	75	67
drůbež	540	404	335	497	739	705	880	925	2427	1618
z toho slepic	514	380	313	477	699	593	825	895	1637	1559
koně tažné	8	9	10	25	23	27	26	26	26	24

Živočišná výroba

	1953	1954	1955	1956	1957	1958	1959	1960	1961	1962
Roční dojivost 1 krávy v litrech	1050	1271	1594	1534	1791	1443	1452	1477	1957	1432
Roční snůška 1 slepice v kusech	98	127	106	125	100	83	92	89	135	100
Roční výroba hovězího masa v q na 1 ha zemědělské půdy					43	36	54	80	80	82
Roční výr. vepřového masa v q na 1 ha zemědělské půdy					65	57	55	85	79	70
Roční výroba vajec na 1 ha zemědělské půdy v kusech					124	120	142	154	359	302
Roční výroba mléka na 1 ha zemědělské půdy v l					246	210	255	276	419	310

Dodávka pro veřejné zásobování

	1953	1954	1955	1956	1957	1958	1959	1960	1961	1962
Mléka v litrech	47980	48500	52362	75468	86691	79252	92955	103418	224376	190502
Vajec v kusech	45085	62604	36801	35340	44970	49700	57462	63125	202740	171736
Hovězího masa v q	95	143	92	220	202	213	202	320	426	445
Vepřového masa v q	118	132	138	227	247	218	222	355	421	460
Drůbeže v q	2	2	6	–	4	–	17	27	15	27

Tělovýchovná jednota Sokol

Tělovýchovná jednota Sokol byla v Kralicích založena v dubnu 1918 a získala v obci velkou popularitu. Činnost byla již popsána dřívějšími kronikáři. V letech nesvobody okupanti zakázali činnost Sokola a mařili v vše české, spálil a zničil. Celková škoda na movitém a nemovitém majetku za okupační dobu byla odhadnuta na Kč 59.419. Po osvobození v roce 1945 začal opět plný život Sokola. Výbor tehdy pracoval ve složení:

starosta	Stanislav Černý č. 193
I. místostarosta	Antonín Rous č. 71
II. místostarosta	Adolf Sochor č. 57
náčelník	Miroslav Krčma č. 38
náčelní	Vilma Rousová č. 71
vzdělavatel	Ludmila Křivá
jednatel	Karel Nekuda č. 108
pokladník	František Vybíral č. 90
hospodář	Antonín Sedláček č. 72

Činnost Sokola se zaměřovala jednak na pořádání různých kulturních a zábavních podniků, ať jsou to divadla, dožinkové slavnosti, taneční zábavy a podobně a na činnost tělovýchovnou a sportovní. Zvláště sokolnické divadlo bylo ve veliké oblibě. Divadelní kroužek Sokola sehrál každoročně tři až čtyři divadelní hry, pravidelně vždy na vánoce a velikonoce a ostatní v jiných termínech. Režii divadla měla vždy ředitelka školy Ludmila Křivá, výpravu Stanislav Černý a pokud se hrála operета a nebo hra se zpěvy, nacvičovala zpěvy Zelenka Rousová č. Divadelní představení se hrálo vždy dvakrát, v sobotu večer a v neděli večer. Občané si opatřovali vstupenky v předprodeji a bylo hodně

lidi, kteří měli vstupenky dříve. Obě představení byla vždy vyprodána.

Hlavní činnost Sokola však spočívá ve cvičení a sportu. V základní tělesné výchově cvičí převážně žactvo, méně již dorost a ženy a jen v některých letech cvičí i muži.

Kopaná a hokej mají u nás již dlouholetou tradici. V roce 1932 dne 5. srpna byl v Kralicích založen fotbalový klub SK Kralice a hned v témže roce byla pronajata od obce část pastviny ve Chmelencích za roční nájemné Kč 100,- a začalo se se stavbou hřiště. V roce 1934 bylo hřiště oteřeno a hned v roce 1935 bylo hřiště prodlouženo na každé straně o 10 m. Práce na výstavbě byla z velké části vykonána nadšenci pro kopanou brigádnicky.

Fotbal se hrál ve Chmelencích až do roku 1951, kdy se začalo budovat nové hřiště přímo za sokolovnou. Pro úpravu terénu bylo použito i bagru, který v obci rozorával meze na poli a konal jiné práce při scelování pozemků. Od roku 1951 se tedy hraje kopaná za sokolovnou, což má značnou výhodu, poněvadž je to blíže středu obce a v bezprostřední blízkosti sokolovny. Na hřišti je po celý den živo, zvláště školní mládež ho plně využívá. Kralice hrají nyní kopanou v okresní soutěži (III. třída) se střídavými úspěchy.

Také hokej je velmi oblíben mezi naší mládeží. Hokejový oddíl byl založen v říjnu 1939 a od té doby se nepřetržitě hraje. Začalo se hrát na rybníku „Pivovárku" později i při umělém osvětlení.

V prosinci roku 1959 bylo dobudováno hokejové hřiště

na lukách u Vybíralovských. Na potoku Jinošovka je postavena hráz, která se vždy před začátkem mrazů zaslaví a louka se zaplaví vodou. Na hřišti jsou vysoké mantinely a je tam i elektrické osvětlení z domu od Vybíralů. Již několik let se hovoří o zbudování hokejového hřiště za sokolovnou, ovšem to si vyžádá určitou práci na srovnání terénu.

V hokeji dosáhli naši sportovci čtvrtých úspěchů. Do roku 1959 hráli v krajském přeboru, později v okresním přeboru. Zvláštního úspěchu dosáhli v roce 1951, kdy se stali přeborníky kraje.

RADA MÍSTNÍHO NÁRODNÍHO VÝBORU
okres Třebíč
KRALICE n. Osl.